

Yesu hatanga Aposelia Yon axamandi bila mibinga. Tauxu xailongga li Yon bung ba, Hatanga Masok

Namua Yon Bung Xailonginoa

Xailongga Hatanga Masok Yon bung bu haringia lipu hatuminga haringinamdi xaung bu haulidi ba dimaxania. Lipu hatuminga haringinamdi sanga ba dititi xailongga li, saing dibagu daxabia ba Urana xabia axamang longgalo. Sanga ba daxap haringingua namua na daxabia ba Urana hau hatumingua xaung daxabia ba tongtongia daxanga mana axamang longgalo, mana bungina lipuxindi daxap salaga xauna. Lipu hatuminga haringinamdi sanga ba dititi, saing dibagu daxabia haruanga kimuam teladi bagula aningoding sap. Baing sanga ba daxauxau ding mana Toxoratamona goxoyanganoa (Matyu 24:36-51 xaung long teladi). Xauna sanga ba daxabia bola daxap salaga namua na dahatum haringina mana Yesu, ning sanga ba diyunga te, kuboludinga bing bagula dahatum haringinauyu saing dili haringinauyu bungina daxap salaga (14:12).

Lipu Buningama

Lipua bung Hatanga Masok bing Yon, Sebedi garanoa, ina Yesu aposeling 12 tela tatiti mana ulek xaiyua. Yon wa long sabangga Epasas niani

xumana saing Kristo lipuxindi duwa probinsia Esia daxabia xai. Xap Hatanga Masok mutumutua Patmos (1:9), wa bila 100 kilomita sangang kanggua mana Epasas, wa maluxu mana tekka Adsian. Bola bung sap kimuya mana xap haru-angua, bola bila niani AD 95.

Haruanga Tuandi

- Haruanga mugamugangam (*Hataina 1*)
- Yesu harua na sabunga 7 (*2:1-3:22*)
- Diti Urana yanoa long xaiya (*Hataina 4*)
- Yesu xaxa xailonga (*Hataina 5*)
- Yesu taguti xailong tagangang 7 (*6:1-8:1*)
- Toxi 7 (*8:2-11:19*)
- Haing xaung gulup sabanga (*Hataina 12*)
- Asaxa diang sibung tekkama xaung titiama (*Hataina 13*)
- Yesu xaung lipu 144,000 (*14:1-5*)
- Urana uleginam tuwa (*14:6-13*)
- Xauyanga mana titia (*14:14-20*)
- Mina 7 dibaxagi mana Urana ating salianoa (*15:1-16:21*)
- Haing Daxangam Babilon (*17:1-19:5*)
- Yesu goxoya ma (*19:6-21*)
- Niani 1,000 (*20:1-6*)
- Satan dudungang kimuam xaung salaga ina xap (*20:7-10*)
- Urana suxuya matiadi (*20:11-15*)
- Long xaiya hauna, titi hauna xaung Yerusalem hauna (*21:1-22:6*)
- Subinganoa (*22:7-21*)

Haruanga Mugamugangam

¹ Xailongga li baxanga ulekka hatanga masok mana Yesu Kristo. Urana sina na bu hatanga na lipuxing oxatamdi ba axamandi bagula disok mari. Yesu soxi uleginam tela nanga, lipuxing oxatama Yon, bu baxanga ulekka li nanga. ² Nga Yon ba, maxung sibung ngabung mari axamang longgalo ngabagudi—Urana haruanganoa xaung Yesu Kristo haruanganoa. ³ Haruanga li ngabung mari bing Urana suxungunoa. Lipu gaxarea dititi xailongga li na sabungua, Urana bagula guxamdi. Xauna, bagula guxam lipu gaxarea dilungu xai saing dita ulekka li hatumingadingia, namua na axadi li xaidabidinga ma haxek.

Yon Harua Xaidap Xai Na Sabunga 7

⁴⁻⁶ Nga Yon ngabung nang sabunga 7 awa probinsia Asia:

Ngaxusunga Urana, Aningonoa, xaung Yesu Kristo ba tung dilibu xai mang xaung dilibu gamoimdi duwa mosiu. Urana bing hatata wa, mugau wa, saing bagula ma yu. Aningonoa wa kabukabung xaitamoxiam maxania bing ing haringingang 7. Yesu Kristo bing ina baxanga Urana rangrang na lipudi. Ina matuau mana lipuadi Urana itidi mesa mana matiyua. Ina wa etua mana xaitamoxi titiam longgalo.

Yesu murung sibuna makira. Xap kira sangua kubolura diandi mana sibinoa saing sisia haxuyangaradi. Libu kira tasok yongga tela xaung lipu hananiangamdi, bu tatuxu Tibuna Urana oxatandi. Binabu taharua ba ralang

sabanga xaung haringinga sabanga wa rangua bungingbunginalo! Maxung sibuna!

⁷ Bagu Yesu ma liwe mana mugapdi,
saing lipu longgalo bagula dibagu,
adi disu gulia ba bagula dibagu xaunau,
saing bakbak titiam longgalo bagula da-
hatangitangi namua na bagula sina salaga
nadi.

Maxung sibuna!

⁸ Toxoratamona Urana harua ba, “Nga ba ngaungguti axamang longgalo, saing bagula ngasahi axamang longgalo.” Hatata wa, mugau wa, saing bagula ma yu. Ina Sanga Haringinga Longgalo.

Axamanoa Bila Mibinga Mana Lipua Ma Rangua Urana

⁹ Nga, Yon ba, ang riaim hatuminga haringinama. Kira tataga rangua Yesu, binabu tasok taininau bila li: Tatuxu oxatang Yonggaxinama, taxap salaga xaung tali haringina maluxu'm mauxangaradi. Ngawa lipu salak yabanam mana mutumutua Patmos namua na ngabaxanga Urana haruanganoa xaung Yesu. ¹⁰ Toxoratamona Xaidabinoa, Sande, baing Urana Aningonoa baxagi manga. Haxek sibuna li, ngalungu waxutu bibi sabanga ubugia, sau bila toxi baing. ¹¹ Harua nanga ba, “Ubung xailongia axadi ubagudi, saing usina na sabunga 7. Usina taining tainina mala Epasas, Simirna,

Perigamam, Tayataira, Sardis, Piladelpia xaung Leadosia.”

¹² Ngaxugia ba ngabagu gaxarea harua nanga. Bungina ngaxugia masup ngabagu kabukabu gol 7 nagunggamdi. ¹³ Maluxu'm kabukabu nagunggamdi lipu tela wa, bagunganoa bila lipua ma rangua Urana.* Sau imang maxaxayam tela ri mala kinia, saing sau waxu gol tela wagigia ringringinoa. ¹⁴ Toxolondi dusa sibuna bila sipsip buxandi kimbo mugap usamana. Maxandi dilu bila yap manandi. ¹⁵ Kindi bila bras sigixingang sibuna sina maluxu'm yaba, saing waxungtuanoa bila lang silingama bibinganoa. ¹⁶ Mana rimang rimamo tuxu hatung 7. Waxang sabanga maxaxang luwam sok matabu suxungunia. Ramramonoa sina bila xaidaba xani haringing sibuna.

¹⁷ Bungina ngabagu lipua ba, ngamakmatia mari kinia bila ngamati. Ne ta rimang rimamo manga saing harua ba, “Labu umaxuwau tai. Nga Lipu Mugamugangam xaung Lipu Kimuam. ¹⁸ Nga Lipua Wa Bungingbunginalo. Ngamati ba, ning bagu ngawa muli saing bagula ngawa bungingbunginalo! Nga haringingagu bu ngaxaxa daxangua bu matiadi diyunga Matiadi Yabadinga bu disok ma, saing nga haringingagu bu ngasoxauti bu duwa mua la ba.

¹⁹ “Binabu ubung baraxing baraxinta ubagudi. Baraxinta wa hatata, saing baraxinta bagula sok kimuya. ²⁰ Namuxing hisangam mana hatung

* **1:13** Ubagu Danyel (Daniel) 7:13.

7 ubagu rimagu rimamo xaung mana kabukabu nagunggam 7 bing: Hatung 7 bing babu mana ulegiguam taining tainina mana sabunga 7, saing kabukabu nagunggam 7 bing babu mana sabunga 7.”

2

Haruanga Ila Mana Sabungua Epasas

¹ Harua nangayu ba, “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Epasas uleginama:

Ulekka li ma rangua lipua tuxu hatung 7 mana rimang rimamo xaung haxa maluxu'm kabukabu gol 7 nagunggamdi. Uleginoa bing: ² Ngaxabia kuboluimdi, makasangaim mana yongga xaung lilingaim haringindi. Ngaxabia ahitixiya lipu kubolu dianamdi sanguang, saing axusunga lipu gaxarea dilangua ba ding aposeldi, saing abagu haruangadinga maxun te. ³ Ngaxabia ba ali haringina saing axap salaga namua na auxuang ba nga lipuxigudi, saing ayunga te.

⁴ Ning kuboluim tela ngayaha mana te: Ang muruim sibuna manga xaung mang bila muga te. ⁵ Ahatum muli, abagu long maxaxaya xunggang mari mana kubolua alibu muga baing! Axugia kuboluimdi saing ahabatia kubolua bila alibu muga. Nabu axugia kuboluimdi te, bagula ngama ranguang saing bagula ngaunia kabukabuim nagunggama sangua yabanoa. ⁶ Ning ang kuboluim xai tela baguli: Hauxaim sibuna mana Nikolas lipuxindi

kuboludinga. Nga xauna hauxagu sibuna mana kuboludinga.

⁷ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi. Lipu gaxarea didali bagula nganai di ba daxang xaiya sina walinga aningonoa, wa Urana umangang xai sibunia.

Haruanga Ila Mana Sabungua Simirna

⁸ “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Simirna uleginama:

Ulekka li ma rangua Lipu Mugamugangama xaung Lipu Kimuama, ina mati saing wa muli. Uleginoa bing: ⁹ Ngaxabia salaga axap xaung awa lipu haxugindi—ning awa lipu xalax-alam mana walinga hatuminga haringinam! Ngaxabia ba lipudi daharungiang. Daharua ba ding Yudadi ba, ne mana hatumingagua ding Yudadi te. Ding sabungadinga bing Satan inia! ¹⁰ Labu amaxuwa mana salaga haxek bagula axapku tai. Bagu xaungadi yanamidinga bagula tang teladi salak yabania bu tubang, saing bagula axap salaga xaidap 10.* Ahatum haringina mangauyu, heku nabu dunggang mati. Binabu bagula ngasina walinga subingang teguama nang, bila dita muxup dalingama mana lipu tela toxonoa bu hatanga ba ina dali halingua.

* **2:10** xaidap 10—Mana haruanga na bila li, xaidap 10 namuxina bing bunging raxabiana.

¹¹ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi. Lipu gaxarea didali bagula daxap salaga mana matiyua ma kimu mana mugamugangama te.

Haruanga Ila Mana Sabungua Perigamam

¹² “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Perigamam uleginama:

Ulekka li ma rangua lipua ina waxanging sabanga maxaxang luwama. Uleginoa bing:
¹³ Ngaxabia long sabangga awa mana—Satan rang kabukabung xaitamoxiama mali la ba. Ning ayunga nga xaung yagua te. Tegu. Ahatiam te mana ahatum haringina manga. Mana bungina Antipas xauna ahatiam te. Ina hatum haringing sibuna manga, baxanga nga rangrang, ina dung mati yabaimia, long sabangga ba Satan wa mana.

¹⁴ Ning, kuboluim teladi ngayaha manadi te: Angia teladi disu mana Balaam[†] tubatubainganoa. Tubatuba Balak ba tuxu murak mana Isreldi, ba dilibu kubolu diana bungina daxang anginga lipudi dahanania mala rangua babudi, xaung bungina dilibu kubolu miaxuamdi. ¹⁵ Bila balau, angia teladi disu mana Nikolas tubatubainganoa. ¹⁶ Binabu axugia kuboluimdi! Nam, haxek sibuna bagula ngama ranguang saing bagula

[†] **2:14** Balaam—Lipu suxunguxunguam maxung teguam tela. Ubagu Titinga (Namba) 22-24 xaung Hanaunaunga (Lo) 23:4.

ngahaunganadi xaung waxang sabanga sux-unguguam—haruangua baing.

¹⁷ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi. Lipu gaxarea didali, bagula ngasina anginga duxu ba manna‡ nadi Urana yameng long xaiya. Xauna bagula ngasina siang usamandi nadi ngabung yaya haundi manadi, yayadi ba lipu tela bagula xabiadi te—ing sibuna ngasina na bagula xabia yaya ba.

Haruanga Ila Mana Sabungua Tayataira

¹⁸ “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Tayataira uleginama:

Ulekka li ma rangua Urana Garanoa, ing maxandi dilu bila yap manandi xaung ing kindi bila bras sigixingang sibuna sina maluxu’ m yaba. Uleginoa bing: ¹⁹ Ngaxabia kuboluimdi, ang murungaim sibuna xaung hatumingaim haringindi, ang oxataim haulingamdi xaung lilingaim haringindi, saing kuboluadi alibudi hatata didali adi alibudi muga.

²⁰ Ning, kuboluim tela ngayaha mana te:

‡ **2:17** manna—Anginga ba Urana sina na Isreldi bungina duwa long xoliana. Ubagu Xapdi Muli (Kisim Bek) 16.

Anai haingga Yesabel[§] kubolunoa, ina uxuina ba haing tela Urana lipuxing suxunguxunguam. Mana tubatubaiginoa langlangua lipuxigu oxatamdi ba dilibu kubolu miaxuamdi xaung ba daxang angingua lipudi dahanania mala rangua babudi. ²¹ Ngasina ganangana na ba xugia kubolung sanggamdi, ne hauxana. ²² Alungu to. Bagula ngating mari mana uxainga busingam tela, saing lipu gaxarea digabu dikinu rangua gaxarea diyau teguyu bagula ngasina salak sabanga nadi xauna, nabu duxugia kuboludinga te saing diyunga kubolua hatanga nadi te. ²³ Bagula ngahanggalangia lipudi dinaxu mana bila garandi ba mati. Baing ina naga, bagula sabunga longgalo daxabia ba nga lipua xabia lipudi gamodingdi hatumingadingdi, saing bagula ngahaxuya maxang taininau mana ang taining tainina kuboluimdi. ²⁴ Ne axamang tela muli ngabo ba ngabalang Tayatairadi. Ang gaxarea asu mana tubatubaiging languangamga ba te. Ang gaxarea atubatuba mana axadi duxu ba Satan tubatubaiging hisangam sibundi te. Bagula ngaxusungang ba amakasa mana axamang tela muli te. ²⁵ Alali ing ganina: Atuxu haringina hatumingaim haringina, saing asu mana haruangagua laing ngagoxoya ma.

§ 2:20 Yesabel—Haingga li lipu xabiangamdi dahatum ba yang sibun te, ne mogu haing tela bila Yesabel kira tatiti mana 1 Xaitamoxi (1 King) 16-21. Yesabel baguba wa niani 700 muga mana bungina Yesu. Haing diang sibuna, sabu mana babudi xaung sina salaga na Urana lipuxing suxunguxunguamdi.

²⁶ Lipu gaxarea didali saing dilibu murungagua laing walingadingdi disup, bagula ngasina yaya nadi ba duwa etua mana numanumadi ²⁷ bila ngaxap yaya rangua Tibugu bu ngawa etua mana lipudi. Mana lipua na bila ba, bagula wa bila Olaidi Xailongidinga harua ba:

‘Bagula wa etua manadi xaung tuki haringina, bagula tagutidi bila boridi.’^{✧*}

²⁸ Bagula ngasina hatung namoningyanam nadi xauna! ²⁹ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi.

3

Haruanga Ila Mana Sabungua Sardis

¹ “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Sardis uleginama:

Ulekka li ma rangua lipua tuxu Urana Aningonoa ing haringingang 7 xaung tuxu hatung 7. Uleginoa bing: Ngaxabia kuboluimdi, lipudi dibaguang bila hatumingaim haringindi duwau, ning tegu, dimati.* ² Ames! Hatumingaim haringing hataing duwayu, adi bagudi li dibo ba matiuba. Aharingiadi to. Namua na ngabagu

✧ **2:27** Olaidi (Buk Song) 2:9

* **2:27** Haruanga li babu tela

mana xaitamoxi dali bixuandi.

* **3:1** Haruanga li harua mana

hatumingading haringindi xungdi mari.

kuboluimdi duwa xai masup te Urana ngayua maxania. ³ Binabu, ahatumia muli Urana Xuanoa alungu axap. Asu mana, saing axugia hatumingaimdi. Ne nabu amesa te, bagula ngama bungina ahatumia te, bila lipu hanaunggama ma. Bagula axabia xaidap maxanoa bagula ngama ranguang te.

⁴ Ning angia teladi duwa Sardis dilibudi disok musuna Urana maxania te. Bagula dahaxa rangua nga, disigixinga disau imang usamandi, namua na ngabagudi dimaring. ⁵ Lipu gaxarea didali, bila ding, bagula disau imang usamandi. Bagula ngasiswa yadingdi mana xailong walingama te. Tegu. Bagula ngaxu yadingdi bila ding ngayuadi Urana xaung uleginamdi maxadingia. ⁶ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi.

Haruanga Ila Mana Sabungua Piladelpia

⁷ “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Piladelpia uleginama:

Ulekka li ma rangua Lipua Urana Inia, Lipu Maxunama. Wa etua mana Yerusalem hauna saing harua mana lipu gaxarea sanga mana diluxu, bila waleu Debit wa etua mana Yerusalem saing harua mana lipu gaxarea sanga mana diluxu. Baraxinta ina xaxa, lipu tela sanga ba riba te, saing baraxinta ina riba, lipu tela sanga ba xaxa te. Uleginoa bing: ⁸ Ngaxabia kuboluimdi. Bagu ngata xalua

xaxaina muga mang lipu tela sanga ba riba te. Ngaxabia haringingaima sabanga buk te, ne asu maringina mana haruangagua, saing ahatiam mana yagua te. ⁹ Ngaxabia mana lipuadi ding Satan lipuxindi. Daharua ba ding Yudadi, ne ngaxabia ba ding Yuda maxunamdi te. Dilangua. Bagula ngalibudi dima digung kiding tuxundi mang bu dibaxanga ba murugu sibuna mang. ¹⁰ Bungina ngatabinang ba ali haringina xaung aragu, bing asu maringina mana haruangagua. Ngaxabiau, binabu bagula ngalibu awa xai maluxu mana bunging tubaikkam diana ma yu bu tuba lipu longgalo duwa titia.

¹¹ Haxek bagula ngama. Binabu ahatum haringinauyu mana haruangagua axap ba, bu lipu tela libu muxup dalingama Urana mogu mang hanggalang te. ¹² Lipu gaxarea didali, bagula duwa haringina bila tuxa haringindi duwa mana Urana ngayua Numang Sibuna, saing bagula duwa la ba bungingbunginalo. Bagula ngabung Urana ngayua yanoa manadi bu hatanga ba iniadi. Urana ngayua long sabangga yanoa xauna bagula ngabung manadi—alaba Yerusalem hauna, ri ma sangua long xaiyua rangua Urana ngayua. Saing bagula ngabung yagua hauna manadi. ¹³ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi.

Haruanga Ila Mana Sabungua Leadosia

14 “Ubung xailongga li mala rangua sabungua Leadosia uleginama:

Ulekka li ma rangua Lipua Haringia Haru-
 anga Longgalo Urana Hau Ba, haruanga mana
 lipua ina baxanga Urana rangrang sibuna na
 lipudi, haruanga mana lipua ina axadi Urana
 tongtongiadi unggutingadinga. Uleginoa bing:
 15 Ngaxabia kuboluimdi: Axaringa te xaung
 asala te. Nabu axaringa kimbo asala bing
 alaba maring mana murungagua. 16 Ning
 namua awa lia, axaringa te xaung asala te,
 ngabo ba ngahitixiyangguba bila ngaxanubia
 langa masok sangua suxungugua. 17 Ngaharua
 bila ba namua na ang gaharua ba, ‘Am lipu
 xalaxalamdi. Am gaxap xalaxaladi saing am
 garaxap mana axamang tela te.’ Ning abagu
 axabia te ba ang lipu mauxanganamdi, lipuadi
 lipudi dusingadi, lipu haxugindi, lipu maxa
 haxatiandi, xaung lipu mulangindi. 18 Ngasina
 hatuminga xaiyua nang ba agim gol ran-
 gua nga dunia axamang musunamdi yabia,
 bu asok bila lipu xalaxalam, agim imang
 usamandi rangua nga bu dikau mulangim
 memeyamdi, agim guxenga baxiama rangua
 nga bu asabaxaya maxaimdi, bu abagu muli.

19 Lipu gaxarea nga murugu sibuna man-
 adi bing ngagamiadi saing ngahanaunaudi ba
 disu mana haruangagua. Binabu ahaxi mana
 axugia hatumingaima. 20 Bagu ngali xaluya
 saing ngaringringgu. Nabu lipu tela lungu
 waxugutuanua saing xaxa xalua manga, bing
 bagula ngaluxu saing tam gaxang xauna.

21 Lipu gaxarea didali, bagula nganaidi ba dirung rangua nga kabukabugu xaitamoxiamia, bila ngadali saing ngarung rangua Tibugu kabukabung xaitamoxiamia. 22 Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li Urana Aningonoa baxanga na sabungadi.”

4

Diti Urana Yanoa Long Xaiya

1 Kimuya mana axadi ba baing ngabagu xalu tela xaxaina long xaiya. Baing waxutua muga ngalungu baxanga nanga bila toxi sau ba harua ba, “Uhaing ma la li! Bagula ngahatanga naung axadi bagula disok kimuya.” 2 Hata sibuna li Urana Aningonoa baxagi manga. Baing ngabagu kabukabu xaitamoxiam tela wa long xaiya, saing lipu tela rung mana. 3 Baing lipua rung la ba bagunganoa sina bila siang siniandi yaspa* xaung kanilian.† Moxa babuna, sina bila siang siniana gamatana emarol, tambobolia kabukabuna ba. 4 Kabukabu 24 muli dili taxiya kabukabung mugamugangamga ba. Lipu haringing 24 dirung mana kabukabuadi ba. Disau imang usamandi, saing muxup dalingam golidi duwa toxodingia. 5 Mana longga kabukabu mugamugangama wa mana bilikbiliga mua, longa ruru, xaung kaxaba taha. Nagung 7 dilu sabanga kabukabua ba maxania. Axadi ba babu mana

* 4:3 yaspa—Siang mugixing xangxana bila sabuxana, gamatana kimbo sagayana. Siniang sibuna. † 4:3 kanilian—Siang sabuxana siniang sibuna.

Urana Aningonoa, ina haringingang 7. ⁶ Mana kabukabua ba maxanoa bing axamang tela bila tek manilungang sibuna wa. Bilikbiliga mua.

Lia, taxiya kabukabua ba, axamang walingam luwadi luwadi duwau. Maxading xumana, dikau ramramoding xaung ubuding. ⁷ Axamang walingam mugamugangam bing bila layon‡ tela, luwa bing bila bapalo tela, tuwa bing ramramonua bila lipu, luwadi luwadi bing bila matikomkom tela oti mala. ⁸ Axamang walingam luwadi luwadi ba taining tainina bing banggitongiding 6 saing maxading xumana dikaukaudi, hawa banggitongidingia xauna. Xaidap yambong daharua harua bila li ing ganina:

“Maringing sibuna, maringing sibuna,
maringing sibuna,
Toxoratamona Urana Haringing Sibuna wa bila
ba,
Ina mugau wa, hatata wa, saing bagula ma yu.”

⁹ Axamang walingamdi ba daharua xai sibuna, daharua ba ing sibuna lipu ralanama xaung diti lipua rung kabukabia ba yanoa, lipua wa bungingbunginalo ba. Bunging bungina dilibu bila ba, ¹⁰ lipu haringing 24 digung kiding tuxundi mari saing dituru mari titia lipua rung kabukabua ba maxania, saing disabu mana lipua wa bungingbunginalo ba. Dita muxubindingdi mari kabukabua ba rubinia saing daharua ba:

‡ 4:7 layon—Pusi sabanga tela, mauxanganoa bila 200 kilo.

11 “Toxoratamona amia, Urana amia, ung sanga axamang longgalo, bu diti yama, daharua ba ung lipu ralanama, daharua ba ung lipu haringingam, namua na utongtongia axamang longgalo, saing mana ung murungama disok saing walingadinga duwa ranguaung.”

5

Sipsip Tutubina Xaxa Xailonga

¹ Ngabagu xailong lukingam tela wa mana lipua rung kabukabu xaitamoxiamia rimang rimamo. Buninga duwa hataing hataina, saing tagaina xaung tagangang* 7. ² Baing ngabagu Urana uleginam haringing tela wagi sabanga ba, “Gaxarea maring Urana maxania sanga mana taguti xailonga tagangandi saing xaxa xailonga?” ³ Ning lipu tela wa long xaiya kimbo titia kimbo hawa mana titia sanga ba xaxa xailonga te, kimbo bagu maluxu mana te. ⁴ Ngatang ngatang mua namua na lipu tela maring Urana maxania te sanga ba xaxa xailonga kimbo bagu maluxu mana. ⁵ Baing lipu haringinadi ba tela harua nanga ba, “Labu utanggu tai! Bagu, lipua duxu ba Layon Mana Bakbakka Yuda, Debit Bakbaginoa Muxumuxunoa, dali ba! Binabu ina sanga ba xaxa xailonga xaung tagangang 7.”

* **5:1** tagangang 7—Xailonga na bila ba xailonga diluki. Diluki masup baing digoxi waxu teladi wagigia. Digoxi masup baing dimatu axamang tela bila xai susuna mari mana buxuyanganoa. Bungina mamasa bing tagaina. Alali hatanga ba xailong moxona kimbo lipu ina mogu ba sanga ba ding ganiding daxaxa xailongga ba.

6 Baing ngabagu Sipsip Tutubing[†] tela bagunganoa bila mati lo, li haxek mana kabukabu xaitamoxiama, lia mana axamang walingam luwadi luwadi xaung lipu haringindi. Ina salaming 7, xaung maxang 7, maxadi ba babu mana Urana Aningonoa ing haringingang 7, ina soxi mala mana titi hataing longgalo. 7 Ila saing xap xailonga sangua lipua rung kabukabu xaitamoxiamia rimang rimamo. 8 Xap masup baing axamang walingam luwadi luwadi xaung lipu haringing 24 digung kiding tuxundi, saing dituru mari titia Sipsip Tutubina ba maxania. Ding taining tainina dituxu axamang olaiyam tela bila gita duxu ba hap xaung bori golidi dibaxagi mana xai susung samnamdi ditaudi, ding bila Urana lipuxing maringindi sabungadingdi. 9 Baing duwaya olai haun tela ba:

“Ung maringina Urana maxania sanga mana
 oxop xailonga
 saing utaguti tagangandi,
 namua na ung ba dunggung mati ba,
 saing mana ung sibima ugim lipudi na Urana
 dima mana bakbak longgalo xaung xuaxua
 longgalo xaung sangga mugixing longgalo
 xaung numanuma longgalo.
 10 Ulibudi disok yongga tela xaung lipuadi dituxu
 Urana kiria oxatanoa,

[†] 5:6 Sipsip Tutubina—Haruanga li harua mana asaxa Yudadi dahanania mana Taunga Dalingam. Babu mana Urana Lipuxing Mogunganama, Yesu baing.

saing bagula duwa etua mana axamandi titia.”

¹¹ Baing ngabagu saing ngalungu Urana uleginam xumana waxudingtuandi, titingadinga dali xumang sibuna sanga ba lipu tela titidi te. Duwagigia kabukabu xaitamoxiam xaung axamang walingamdi xaung lipu haringindi.

¹² Duwaya sabanga ba:

“Sipsip Tutubina, ina dung mati ba, maring Urana maxania
sanga mana axamang longgalo daharua ba,
ing haringinganoa xaung xalingina xaung
xabianga longgalo duwa rangua xaung ina
lipu haringingam
xaung lipu sabanga xaung lipu ralanam xaung
diti yanoa!”

¹³ Baing ngalungu axamang walingam longgalo duwa long xaiya, xaung titia, xaung hawa mana titia, xaung doti tek ubunia, xaung axamang walingam longgalo duwa maluxu manadi duwaya ba:

“Lipua rung kabukabu xaitamoxiamia xaung Sipsip Tutubina ba,
taiti tang yadingdi, tasina yaya nadi, taharua ba
ralang sabanga xaung haringinga sabanga
duwa ranguadi
bungingbunginalo!”

¹⁴ Axamang walingam luwadi luwadi daharua ba, “Maxung sibuna!” Baing lipu haringindi digung kiding tuxundi, dituru mari titia saing disabu mana dingtang.

6

Sipsip Tutubina Taguti Xailong Tagangang 6 Mugamugangamdi

¹ Ngabagu mua saing Sipsip Tutubina taguti taganga mugamugangama mana taganga 7. Sak-ing ngalungu axamang walingam luwadi luwadi tela harua, waxungtuanoa sabanga bila kaxaba taha, harua ba, “Uma to!” ² Baing ngabagu hos usamang tela li maxagia! Lipua rung etua mana tuxu ruang tela, saing disina muxup dalingam tela na. Baing lipu dalinganga ba luki hosia mala bu dali lipu xumana.

³ Sipsip Tutubina taguti taganga luwa, baing ngalungu axamang walingam luwa harua ba, “Uma to!” ⁴ Baing hos sabuxang tela sok ma. Urana sina haringinga na lipua rung etua ba bu unia gamogamu mosiama sangua lipu titiamdi, xaung bu libu lipudi dung ding mati. Mana oxatua ba disina waxang sabanga na.

⁵ Sipsip Tutubina taguti taganga tuwa, baing ngalungu axamang walingam tuwa harua ba, “Uma to!” Baing ngabagu hos mutuxung tela li maxagia! Lipua rung etua mana tuxu skeli*

* **6:5** skeli—Skeli baguli bing xan tela monga. Mana axa li bori luwa dingeli xaing hataing hataina. Lia bing dingeli yabang ngeliangama saing dita mauxangang teladi daxabia ba wa'm bori tela. Bori tela bing dita anginga ba xap mauxanganoa.

tela rimania. ⁶ Baing ngalungu bibinga bila waxutu tela ma liwe mana axamang walingam luwadi luwadi, harua na lipua ba, “Wit lita tela giminaginoa bagula sabanga bila lipu tela waxata xaidap tela giminaginoa, saing bali† lita tuwa bagula giminaginoa taininau. Ne labu usoxauti olip guxenganoa kimbo wainggu tai!”‡

⁷ Sipsip Tutubina taguti taganga luwadi luwadi, baing ngalungu axamang walingam luwadi luwadi harua ba, “Uma to!” ⁸ Baing ngabagu hos tela li maxagia! Sagaya bila lipu busingam tela bo ba matiuba. Lipua rung etua mana yanoa Matia, saing rianoa Matiadi Yabadinga naxu mana. Urana sina haringinga na dingtang bu tang dung titi longgalo lipu gu-gunianga tela mana hataing luwadi luwadi mati. Sanga mana tang dungdi waxangia, gesagia, busingia xaung asaxa abunginia.

⁹ Sipsip Tutubina taguti taganga luwadi luwadi hiliadinga, baing ngabagu lipu aningodingdi dili kabukabu hananiangam hanggaxobinia. Ding dahatum haringina mana Urana haruanganoa, dibaxanga na lipudi, ne mana namua ba lipudi dungdi mati. ¹⁰ Duwagi sabanga ba, “Toxorata-mona Haringing Sibuna, ung ganim umaring, ung lipu maxung sibunama. Bungintabi bagula usuxuya lipu titiamdi saing uhaxuya kuboludingdi nadi namua na dunggam mati? Bunging

† **6:6** bali—Bali anginga tela bila wit. ‡ **6:6** Maxixinga baguli harua mana bagula lipudi diraxap mana angingadi daxang xaidap longgalo. Binabu giminagidingdi bagula haing sibuna. Ne anginga teladi bila guxenga taungam kimbo wain bing tegu. Bagula duwa sangau.

maxaxaya kimbo gamoita?” ¹¹ Baing disina imang usamang maxaxaya na taining tainina, saing daxap haruanga ba diragu mongaitau, laing riadingdi Urana mogudi ba dimati bila ding ba dimati masup to. Ding lipu hatuminga haringinamdi dituxu Urana oxatanoa ranguadi.

¹² Taguti taganga 6 saing ngabagu. Baing noxiga sabanga sok. Xaidaba laba bila tanga xasuum tela, sobak hataing longgalo sabuxa bila sip, ¹³ saing hatung sabalunamdi dikiri ding mari titia, bila pik^S moyandi dikiri ding mari bungina yang sabanga taguxadi. ¹⁴ Sabaluna utuina maxukixuki mala laing sup, saing bimbi mutumutu longgalo diduduxang ding sangua yabadingdi.

¹⁵ Baing xaitamoxi titiamdi, lipu yayamdi, lipu haungingam yanamidingdi, lipu xalaxalamdi, lipu haringindi digabu lipu teladi, lipu oxata olanggamdi xaung lipu duwasa mana ding sibuding walingadinga, ding dihisa mana guhadi xaung maluxu mana siang bimbiyamdi.

¹⁶ Duwagi na bimbidi xaung siangdi ba, “Autuang mari mam! Ayamenggam bu lipua rung kabukabu xaitamoxiamia sanga ba baguam te! Bu Sipsip Tutubina sanga ba atin disala mam te!

¹⁷ Namua na xaidap sabanga mana tang atiding salianoa ma lo. Ne gaxarea sanga li?”

7

144,000 Urana Lipuxindi Daxap Mogungua

§ 6:13 pik—Xai tela wa Isrel. Bila gusak. Marandi dima kimu saing mosi mana yanga yugidi mari.

¹ Sup baing ngabagu Urana uleginam luwadi luwadi dili mana titi subingang luwadi luwadi, disoxauti yang titiam luwadi luwadi labu diyubua titi kimbo tega kimbo xaidiu tai. ² Baing ngabagu Urana uleginam tela muli haing karagia ma, rai Urana walingam mogunganoa ma. Wagi sabanga na uleginam luwadi luwadi Urana sina haringinga ba dahanggalangia titia xaung tega ba: ³ “Labu ahanggalangia titia kimbo tega kimbo xaidiu tai, laing am gata mogungua mana Urana kiria lipuxing oxatamdi ramramodingdi to.” ⁴ Baing ngalungu lipuadi dita mogungua manadi titingadinga bila: 144,000 mana Isrel bakbak longgalo.

- ⁵ 12,000 bakbakka Yuda lipuxindi daxap mogungua,
12,000 bakbakka Ruben lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Gad lipuxindi bila balau,
⁶ 12,000 bakbakka Asa lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Naptali lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Manasa lipuxindi bila balau,
⁷ 12,000 bakbakka Simion lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Libai lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Isaka lipuxindi bila balau,
⁸ 12,000 bakbakka Sebulan lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Yosep lipuxindi bila balau,
12,000 bakbakka Benyamin lipuxindi bila balau daxap mogungua.

Buranga Sabanga Sibuna Diti Urana Yanoa

⁹ Sup baing maxagia ngabagu buranga sabanga sibuna lipu tela sanga ba titidi te. Ding mana numanuma longgalo, bakbak longgalo, sangga mugixing longgalo xaung xuaxua longgalo. Dili kabukabu xaitamoxiam maxania xaung Sipsip Tutubina maxania. Disau imang usamang maxaxayamdi saing dituxu galung londi rimadingia. ¹⁰ Saing duwagi sabanga ba:

“Haringinga ba xapkam muli ma ranguangtang
Urana amia,
ina rung kabukabu xaitamoxiamia,
xaung Sipsip Tutubina.”

¹¹ Urana uleginam longgalo dili taxiya kabukabu xaitamoxiamia xaung taxiya lipu haringindi xaung taxiya axamang walingam luwadi luwadi. Ding digung kiding tuxundi, dituru mari kabukabu xaitamoxiam maxania saing disabu mana Urana. ¹² Daharua ba:

“Maxung sibuna!
O Urana amia
bungingbunginalo am gaiti yama, am gaharua ba
ung lipu ralanam
xaung uxabia axamang longgalo xaung xai si-
buna maung xaung ung lipu sabanga
xaung ung lipu haringingam xaung ung sanga
mana ulibu axamang longgalo.
Maxung sibuna!”

¹³ Saking lipu haringinadi ba tela xusunga nga ba, “Lipuadi disau imang usamang maxaxayamdi ba, ding gaxarea, dima bi ma?”

¹⁴ Ngahaxuya ba, “Lipu sabanga, uxabiau!”

Baing harua ba, “Lipuadi ba dima mana mauxangang sabangga xap titia ba. Didamia imangiding maxaxayamdi Sipsip Tutubina sibinia saing alaba libu imangidingdi disok usamana. ¹⁵ Binabu,

“Dili Urana kabukabung xaitamoxiam maxania saing dituxu oxatanoa xaidap yambong numang sabungamia, saing lipua rung kabukabu xaitamoxiamia bagula wasa manadi.

¹⁶ Bagula gesagiding muli te, bagula waxudingtuandi dimamasa muli te. Xaidaba bagula xanidi haringina muli te, yang saliana bagula salad muli te.

¹⁷ Namua na Sipsip Tutubina wa kabukabu xaitamoxiamia bagula wasa manadi bila lipu sipsip wasanganama.

Bagula xaidi mala lang maxamaxang walingamia.

Baing Urana bagula sisia maxading langing longgalo mana maxadingdi sanga ba ayangading muli te.”

8

Sipsip Tutubina Taguti Xailong Tagangang 7

¹ Taguti tagangang 7, kimuama, baing long xaiya longgalo dimumguti bila auwa hataina.

² Baing ngabagu Urana uleginam 7 dili maxania ba. Disina toxi tela nadi taining tainina.

³ Urana uleginam tela, rai bori gol tela ditau bunuxuyang saminam mana ba, ma li kabukabu hananiangamia. Disina xai susung saminam xumana na bu xaning xaung Urana lipuxing maringindi sabungadingdi, bungina hananiadi etua mana hananianga kabukabung golia wa kabukabu xaitamoxiam maxania. ⁴ Bunuxuyang saminam xaung Urana lipuxing maringindi sabungadingdi diyunga kabukabu hananiangam wa uleginama rimania saing dahaing Urana maxania. ⁵ Baing uleginama rai bori gol ba, ta yaba xap kabukabu hananiangamia ba maluxu mana laing baxagi, saing ting mari titia. Baing kaxaba taha, longa ruru, bilikbilik sabanga xaung noxiga sabanga disok.

Toxi Luwadi Luwadi Mugamugangamdi

⁶ Baing Urana uleginam 7 dituxu toxi 7 daxauxau ba diyupdi.

⁷ Uleginam mugamugangama yup toxinoa, baing kuya bila siang aisiamdi xaung yap, tang daxaning xaung sip, diting mari mana titi hataing longgalo. Baing titi hataing tela mana hataing tuwa tau masup, xai gugunianga tela mana hataing tuwa tau masup xaung tatubang longgalo taudi masup.

⁸ Uleginam luwa yup toxinoa, baing axamang tela bila bimbi sabanga yaba tau mana diting mari tegia. Tek hataing tela mana hataing tuwa xugia sok sip, ⁹ axamang walingam gugunianga

tela mana hataing tuwa duwa tegia dimati masup, xaung waga gugunianga tela mana hataing tuwa didoa masup.

¹⁰⁻¹¹ Uleginam tuwa yup toxinoa, baing hatung sabanga sibuna duxu ba Mabiana ri sabalunia ma. Lu bila nagung, saing ri mana lang gugunianga tela mana hataing tuwa xaung mana lang maxamaxana gugunianga tela mana hataing tuwa. Binabu lang gugunianga tela mana hataing tuwa dimap, saing lipu xumana dimati bungina dinung lang mabianadi ba.

¹² Uleginam luwadi luwadi yup toxinoa, baing hanggalangiangua sok mana xaidap hataing tela mana hataing tuwa, mana sobak hataing tela mana hataing tuwa, xaung hatung gugunianga tela mana hataing tuwa bu ding gugunianga tela mana hataing tuwa ding dilaba. Baing xaidaba xani xaidap hataing tela mana hataing tuwa te, saing sobaga xaung hatungdi disina yambong hataing tela mana hataing tuwa te.

¹³ Ngabagu mua baing ngalungu matikomkom tela oti liwe mana sabalunoa, wagi sabanga ba, “Laku! Laku! Laku mana lipu titiamdi namua na mauxangandi bagula xapdi bungina Urana uleginam tuwa teladi diyup toxidingdi! Tung dibo ba diyupdiuba!”

9

Toxi 5 Xap Mauxangang Sabanga Mugamugangama Ma

¹ Uleginam luwadi luwadi hiliadinga yup toxinoa, baing ngabagu hatung tela muga xung long

xaiya mari titia. Disina Map xaluxing xaxan-ganama na. ² Xaxa Maba, baing bunuxuyana buxuixui mahaing sangua bila yap sabangua tau raxang tela. Map bunuxuyana libu xaidap xaung sabaluna dilaba. ³ Baing bina disok sangua bunuxuyana ba, diri titia saing Urana sina haringinga bila xahengxaheng titiamdi nadi. ⁴ Baladi ba labu dahanggalangia tatubang titiama kimbo xauyangadi kimbo xaidiu tai. Baladi ba labu dahanggalangia lipudi mogunganoa wa ramramodingia bau tai. Ne lipu teladi ding ganiding. ⁵ Daxap haringinga ba dungdi mati te. Tegu. Daxap haringinga ing ganina ba disina salak sabanga na lipudi sanga mana sobak luwadi luwadi hiliadinga. Baing salaga lipuadi daxap ba, bila xahengxaheng bungina gaxu lipudi. ⁶ Mana xaidapkadi ba lipudi bagula disai daxanga ba dibo ba dimati, baing tegu. Bagula muruding sibuna mana dimati, ning matiyua sanga ba xapdi te.

⁷ Binadi bagungadinga bila hosidi daxauxau ba dahaung. Mana toxodingdi disau axamang tela bila muxup gol xaitamoxiamdi. Ramramodingdi bila lipudi. ⁸ Toxolodingdi dimaxaya bila haingdi toxolodingdi. Waidingdi dimaxaya dimaxaxa bila layon waidingdi. ⁹ Disau axamang tela bila ain soxauti mana ringringidingdi. Banggitongidingdi dibibi bila hos xumana daxai wilkadi maluxu haungingia. ¹⁰ Ding uxadingdi xaung xahingadingdi bila xahengxahengdi. Ding haringingadinga ba dahanggalangia lipudi maluxu mana sobak luwadi luwadi hiliadinga

ba wa uxadingia ba. ¹¹ Xaitamoxidinga wa etua manadi bing Map uleginoa, mana Hibru xuana yanoa bing Abadon, xaung mana Grik xuana yanoa bing Apaliyon, yaya luwadi ba tang namuxidinga bing Lipu Hanggalangiangama.

¹² Alaba sahi mauxangang sabanga mugamugangama. Ne bagu mauxangang sabanga luwa dima yu.

Toxi 6 Xap Mauxangang Sabanga Luwa Ma

¹³ Uleginam 6 yup toxinoa, baing ngalungu waxutu tela sok mana kabukabu hananiangam gol yoyoang luwadi luwadi duwa Urana maxania. ¹⁴ Harua na uleginam 6 tuxu toxi ba, “Uluba uleginam luwadi luwadi digoxi lang sabangga Yupretis.” ¹⁵ Baing uleginam luwadi luwadi ba Urana xauxaudi mana auwa naga mana xaidapka ba mana sobakka ba mana niani baguba—dilubadi ba dung lipu titiam gugunianga tela mana hataing tuwa dimati. ¹⁶ Lipuxiding haungingamdi titingadinga dirung etua mana hosidi bila 200 milyan. Ngalungu titingadinga baing.

¹⁷ Hosidi xaung lipudi dirung etua manadi ngabagudi mana axamana bila mibingagua ba, bagungadinga bila li: Ain hataina soxauti mana ringringidingdi bing disabuxa bila yap nanggixana, dimutuxu monga xaung disagaya. Hosidi toxodingdi bila layondi toxodingdi, saing yaba, bunuxuyanoa xaung siang buyamana salpa tung disok sangua suxungudingdi. ¹⁸ Axamang salakkam tuwadi ba, tung disok sangua suxungudingdi saing dung lipu gugunianga tela mana

hataing tuwa dimati. ¹⁹ Hosidi haringingadinga wa maluxu'm suxungudingdi xaung uxadingdi. Namua na uxadingdi toxoding bila moxadi saing sanga ba dahanggalangia lipudi manadi.

²⁰ Ning lipu dudunamdi duwayuyu—lipu gaxarea axamang salakkamgadi ba dungdi mati te—ding duxugia hatumingadingdi mana oxata rimadinggamdi teguyu. Diyunga kubolua disabu mana xaungadi te. Diyunga kubolua disabu mana babu golidi te, babu silbadi te, babu brasidi te, babu siangdi xaung xaidi te—babudi ding sanga ba dibagu kimbo dilungu kimbo dahaxa te. ²¹ Saing duxugia hatumingadingdi mana kubolua dung lipudi mati te, kubolua tingungam te, kubolu miaxuama te, kimbo kubolua hanaunggam te.

10

Urana Uleginama Xaung Xailong Kaxukana

¹ Baing ngabagu Urana uleginam haringingam tela muli ri long xaiya ma. Mugap tela wagigia bila sau imang maxaxaya. Moxa babuna wa etua toxonia. Ramramona sina bila xaidaba saing kindi bila yaba tau xai tela mahaing. ² Tuxu xailong kaxukana xaxaina matabu rimania. Ta king rimamo tek ubunia saing ta king xong titia, ³ saing wagi sabanga sibuna bila layon tela xaba. Bungina wagi, kaxap 7 daharua. ⁴ Kaxap 7 daharua, baing ngabo ba ngabung. Ning ngalungu waxutu tela long xaiya harua ba, "Uyameng kaxap haruangadinga ranguaung, labu ubunggu tai."

⁵ Baing Urana uleginama menau ngabagu li tek ubunia xaung titia ba iti rimang rimamo ma-haing long xaiya. ⁶ Saing haringia haruanganoa xaung yaya mana lipua wa bungingbunginalo, lipua tongtongia sabaluna xaung axadi duwa mana, lipua tongtongia titia xaung axadi duwa mana, xaung lipua tongtongia tega xaung axadi duwa mana. Uleginama haringia haruanganoa saing harua ba, “Bunging ragungama sup! ⁷ Bungina Urana uleginam ⁷ yup toxinoa, Urana hatumingang hisangama bagula sahi oxatanoa, bila baxanga na lipuxing oxatamdi, lipuxing suxunguxunguamdi.”

⁸ Baing waxutua menau ngalungu long xaiya ba harua nanga muli ba, “Ula, oxop xailonga xaxaina matabu Urana uleginam rimania, uleginama ba li tek ubunia xaung titia ba.”

⁹ Baing ngala rangua uleginama saing ngaxusunga ba sina xailong kaxukanoa nanga. Harua nanga ba, “Oxop saing oxong. Suxunguma bagula dau bila oxong tuba, ning bagula libu gamoma salaung.” ¹⁰ Ngaxap xailong kaxukana ba sangua uleginam rimanoa saing ngaxang. Suxungugua dau bila ngaxang tuba, ning bungina ngangaru, gamogua sala nga. ¹¹ Saking bala nga ba, “Bing oxop Urana suxungunoa saing ubaxanga muli mana axadi bagula disok mana lipu mugixing xangxana, numanuma xumana, xuaxua xumana, xaung xaitamoxi xumana.”

11

Lipu Baxangangam Luwa

¹ Disina rambuk tela nanga bu ngaxap axamandi maxayangadinga saing dibala nga ba, “Sipsip Tutubina harua ba, ‘Ula oxop Urana Numana maxayanganoa xaung kabukabu hananiangam maxayanganoa, saing utiti lipuadi disabu mana la ba. ² Ning heku mana Urana Numang gamgamingang singama. Labu oxop longga gungunianga wa maluxu mana ba tubunganoau tai, namua na Urana sina na Yuda Teguamdi. Bagula daxap long sabangga Urana inia Yerusalem, wa rimadingia laing sobak 42 disup to. ³ Saing bagula ngasina yaya na lipuxigu luwa dibaxanga nga ba, saing bagula tang disau imang usingangamdi, dibaxanga suxungugua laing xaidap 1,260 disup to.’” ⁴ Lipu luwadi ba bila xai olip luwa xaung kabukabu nagunggam luwa dili mua maxania mana Toxoratamona titi longgaloam.* ⁵ Nabu lipu tela tuba ba hanggalangia dintang, bing yaba bagula sok sangua tang suxungudingdi saing tau bixuadingdi masup. Nabu lipudi dibo ba dahanggalangia dintang, bagula dimati bila ba. ⁶ Lipu luwadi ba tang haringingadinga ba disoxauti sabaluna bu kuya mu maluxu mana xaidapkadi dibaxangadi ba te. Xauna tang haringingadinga ba duxugia lang xaung tek mala sip xaung ba dilibu axamang salakkam xangxana disok bu dahanggalangia lipu titiamdi mana baru xaidabintadi muruding manadi. ⁷ Tang baxangangading disup, baing asaxa diang sibuna haing masok Mabilia ma ba bagula haunggana dintang, dali dintang, saing ung

* **11:4** Ubagu Sekaraya (Sekaraia) 4:1-6,11-14.

dingtang mati. ⁸ Tang sanggadingdi bagula ditabu long sabanga yayama daxangania, longga Toxoratamona dingtangia mati xai balingamia mana ba, longga duxu babwia ba Sodam kimbo Isip. ⁹ Lipudi mana sangga mugixing longgalo, bakbak longgalo, xuaxua longgalo xaung numanuma longgalo bagula dibagu mana tang sanggadingdi xaidap tuwa xaung hataina. Ning bagula dinai mana lipu tela ba kimang dingtang te. ¹⁰ Lipu titiamdi bagula diyaha sibuna. Bagula dilibu yahanga sabanga xaung disina yahangadi nading, namua na Urana lipuxing suxunguxunguam luwa disina mauxangang sabanga nadi ba dimati ba.

¹¹ Ne kimuya mana xaidap tuwa xaung hataina ba disup, Urana bagula yubua yanga maluxu mana dingtang bu digamata muli. Bagula dimesa dili kidingia, saing maxuwanga sabanga bagula xap lipu gaxarea dibagu dingtang. ¹² Baing tang bagula dilungu waxutu sabanga tela long xaiya harua nadi ba, "Tang gahaing ma." Baing bagula dahaing long xaiya maluxu'm mugapdi saing bixuadingdi bagula dibagu tang dahaing mala.

¹³ Taxa mana bungina baguba noxiga sabanga bagula sok saing long sabanga hataing tela mana hataing 10 bagula digalai ding mari. Noxiga ba bagula ung lipu 7,000 mati, saing lipu gaxarea duwayu, maxuwanga sabanga bagula xapdi saing bagula disina yaya sabanga na Urana long xaiyama.

¹⁴ Alaba bagula sahi maxuwangang sabanga luwa. Ne bagu tela bagula ma sap yu.

Toxi 7 Xap Maxuwanga Sabanga Tuwa Ma

¹⁵ Urana uleginam 7 yup toxinoa, baing long xaiya waxutuadi duwagi sabanga ba,

“Xaitamoxi titiam longgalo yonggaxidingdi disok
Toxoratamona kiria gabu Lipuxing Mo-
gunganama tang Yonggaxidinga,
saing Toxoratamona bagula wa etua mana
bungingbunginalo!”

¹⁶ Baing lipu haringing 24 dirung kabukabuding
xaitamoxiamia Urana maxania, digung kiding
tuxundi, dituru mari saing disabu mana Urana,
¹⁷ daharua ba,

“Toxoratamona, Urana, Ung Gusanga Haringinga
Longgalo,
ung lipua hatata uwa saing mugau uwa,
am gaharua xai sibuna naung, namua na hatata
uhatanga haringingam sabanga sabasabia,
saing uwa etua mana axamandiuba.

¹⁸ Numanumadi atiding disala maung, ne atim
salianoa mauba.

Xaidabima mana usuxuya matiadi mauba,
saing bagula usina yahangadi na lipuxim
oxatamdi, lipuxim suxunguxunguamdi,
xaung lipuxim maringindi, xaung lipuadi duwa
hawa maung disina yaya naung,
lipu yayamdi xaung lipu yaya teguamdi.
Xaidabima mana uhanggalangia lipuadi dilibu
hanggalangiangua sok titia ba mauba.”

¹⁹ Saking Urana Numanoa wa long xaiya xaxaina, saing maluxu mana Numanoa ba Bokising Hanaunaungama wa sabasabia. Baing bilikbiliga, longa ruru, kaxaba taha, noxiga sok saing kuya bila siang aisiamdi dimu sabanga.

12

Hainga Xaung Gulup Sabanga

¹ Baing axamang xan tela sibuna sok long xaiya. Haing tela sina bila sau xaidaba. Sobaga wa hawa mana kindi saing hatung 12 duwa toxonia bila muxubinoa. ² Gamona saing bo ba hayauba. Binabu xaba sabanga mua namua na xunumia salak sabanga.

³ Baing axamang xan tela sibuna muli sok long xaiya. Gulup sabuxang sabanga sibuna,* ina toxong 7 xaung salaming 10. Muxup xaitamoxiam tela wa mana toxong taining tainina.

⁴ Uxanoa xai hatung gugunianga tela mana hataing tuwa sabalunia digugunia saing bibixadi mari titia. Gulupka ba li hainga bo ba hayau ba maxania, bu ngarungaru garanoa bungina ri ma. ⁵ Hainga hayau gara lup tela bagula wa etua mana numanuma longgalo haringing sibuna, bila tuxu tuki haringina.† Hata sibuna li disasaxaki mahaing rangua Urana saing dita kabukabung xaitamoxiamia. ⁶ Hainga luki mala

* **12:3** gulup sabuxang sabanga sibuna—Mana Inglis xuana duxu asaxa ba dragon. Asaxa ba diang sibuna saing sabanga sibuna mana lipudi. Mana Urana Xuang Mugamugangama bunging xumana bing babu mana Urana bixuandi. La li bing haruanga babuna mana Satan. † **12:5** Ubagu Olaidi (Buk Song) 2:9.

long xoliania, mana long tela Urana xauxau mana bu sanga ba duwasa mana laing xaidap 1,260 disup to.

⁷ Maluxu mana bungina baguba, haunginga sabanga sok long xaiya. Maikel gabu Urana uleginamgadi wa etua manadi ba dahaunggana guluba. Guluba gabu uleginam diandi dahaunggana xauna. ⁸ Ning guluba haringingan te bu dali, binabu Urana yungadi duwa long xaiya muli te. ⁹ Maikel gabu Urana uleginamgadi wa etua manadi ba diting gulup sabanga sibuna ba mari titia—ina gabu uleginam diandi. Gulupka ba bing moxa mugauam duxu ba xaungadi yanamidinga kimbo Satan. Ina lipua langlangua lipu titiam longgalo.

¹⁰ Baing ngalungu waxutu tela wagi sabanga long xaiya ba:

“Hatata Urana kiria xap lipuxindi muli,
 haringinganoa sok sabasabia saing
 Yonggaxinoa ma lo,
 saing Lipuxing Mogunganama wa etua mana
 lipudi xaung yaya sabanga.

Namua na uleginamdi diting lipua su haruangua
 na lipudi mari,
 lipua su haruanga na riaru lipu hatuminga
 haringinamdi,
 lipua su haruanga nadi Urana maxania
 xaidap yambong.

¹¹ Riaradi didali lipua ba
 mana Sipsip Tutubina sibung oxatanoa
 xaung mana haruanguanoa dibaxanga.

Ding dahatum xumana buk te mana walin-
gadinga

binabu dimaxuwa mana matiadinga te.

¹² Binabu ang lipu long xaiyam longgalo ayaha
sibuna!

Ne laku mana titi xaung tek, mauxanganoa
bagula xapkang,
namua na Satan ri mala mang!

Atin disala sabanga sibuna,
namua na ina xabia ba xaidabindi xumana
buk te.”

¹³ Bungina guluba bagu xabia diting mari titia,
xu haingga hayau gara luba ba. ¹⁴ Ne disina
matikomkom sabanga banggitonging luwa na
haingga ba, bu sanga ba oti mala longga Urana
xauxau na long xoliana ba, bu duwasa mana ni-
ani tela xaung niani luwa rangua niani hataina.
Guluba sanga ba ila hanggalangia la ba te.

¹⁵ Baing moxa ba (guluba baing) matuxuya
langa sangua suxungunoa bila lang sabanga
tela mala sangang longga hainga wa mana,
bu langa xap mala bu hanggalangia. ¹⁶ Ning
titia hauli hainga saing xaxa suxungunoa saing
ngaru langga ba guluba matuxuya sangua suxu-
ngunoa! ¹⁷ Baing guluba atin disala buk mana
hainga, binabu ila bu haunggana lipuadi duwa
bila hainga garang teladi.‡ Ding lipuadi disu
mana Urana hanaunaugandi xaung dahatum

‡ **12:17** lipuadi duwa bila hainga garang teladi—Haruanga
babuna li harua mana lipu hatuminga haringinamdi, bila 12:17
subinganoa harua ba.

haringina mana Yesu haruangang maxunama ina baxanga. ¹⁸ Baing guluba li mua tek rubinia.

13

Asaxa Diang Sibuna Sok Sangua Tega

¹ Baing ngabagu asaxa diang sibung tela haing sangua tega. Salamindi 10 xaung toxondi 7. Muxup xaitamoxiam tela wa etua mana salaming taining tainina. Yaya tela harungia Urana wa mana toxong taining tainina. ² Asaxa diana ngabagu ba bagunganoa bila pusi sabanga tela duxu ba lepat.* Ne kindi bila asaxa duxu ba bea,† saing suxungunoa bila layon. Baing gulup sabanga sibuna sina haringinganoa xaung yabanoa wa etua mana lipudi xaung yaya sabanga na asaxa diana ba. ³ Asaxa diang toxong tela bagunganoa bila waleu xap doa, libu bila bo ba mati. Ne saxana sok xai muli. Binabu lipu titiam longgalo dihixi mana asaxa diana ba saing disok lipuxindi dinaxu mana. ⁴ Lipudi disabu mana guluba namua na sina yaya na asaxa diana bu wa etua mana lipudi, saing disabu mana asaxa diana xauna, saing diti yanoa bila li: “Lipu gaxarea bila asaxa ba? Lipu gaxarea sanga haunggana? Tegu sibuna!”

⁵ Asaxa diana ba xap haruanga xaiyua rangua Urana ba itina saing harungia Urana. Xap haruanga xaiyua xauna ba xap yaya saing wa etua mana lipudi laing sobak 42 disup. ⁶ Ungguti

* **13:2** lepat—Pusi sabanga tela, mauxanganoa bila 55 kilo.

† **13:2** bea—Bea bing asaxa sabanga sibuna. Kindi ditubu, buxading saing king guandi dimaxaya.

ba harua, bu harungia Urana, bu harua diana mana yanoa, bu harua diana mana yabanoa, xaung bu harua diana mana lipudi duwa la ba long xaiya. ⁷ Xap haruanga xaiyua ba haunggana Urana lipuxing maringindi saing dalidi. Saing xap haruanga xaiyua ba wa etua mana bak-bak longgalo, sangga mugixing longgalo, xuaxua longgalo xaung numanuma longgalo. ⁸ Lipu titiam xumang sibuna bagula disabu mana asaxa diana ba. Ding lipuadi yadingdi duwa maluxu'm xailong walingam mana Sipsip Tutubina te, lipua lipudi dung mati ba. Muga mana axamandi sogingadinga, bung yayadi mana lipu gaxarea bagula daxap walinga subingang teguama.

⁹ Lipu gaxarea dibo ba daxap ulegigua namuxinoa, bing dilungu haruanga li:

¹⁰ Nabu Urana mogu lipu teladi ba bixuadingdi bagula dituxudi bila lipu salak yabanamdi, bing bagula dituxudi.

Nabu Urana mogu lipu teladi ba dimati waxang sabangia,
bing bagula dimati waxang sabangia.

Haruanga baguba namuxinoa bing Urana lipuxing maringindi bing dili haringina maluxu'm mauxanganadi ba xaung dituxu hatumingading haringindi haringina.

Asaxa Diang Sibuna Sok Sangua Titia

¹¹ Baing ngabagu asaxa diang sibung tela muli sok sangua titia ma. Salaming luwa bila sipsip tutubing tela, ne harua bila gulup sabanga

sibung tela. ¹² Xap yaya rangua asaxa diang sibung mugamugangama bu wa etua mana lipudi xaung tuxu oxatanoa mana. Libu lipu longgalo duwa titia ba disabu mana asaxa diang sibung mugamugangama, ina muga saxanoa libu bila bo ba mati ba sok xai muli. ¹³ Asaxa luwa libu axamang haringing sibundi. Axamang xan tela sibuna libu bila li: Libu yaba ri sabalunia ma titia lipudi maxadingia. ¹⁴ Libu axamang haringindi mana asaxa diang sibung mugamugangama yanoa. Libu bila ba binabu tuxu murak mana lipu titiamdi. Tabinadi ba ditongtongia babu tela bu diti yaya mana asaxa diang sibuna ba xap doa mana waxang sabanga ne wa muli. ¹⁵ Xap haruanga xaiyua bu libu asaxa diang sibung mugamugangama babuna ba xai yanga, bu sanga harua xaung tabina ba lipu gaxarea disabu mana babunoa te bing dungdi mati. ¹⁶ Xauna asaxa luwa libu lipu longgalo, lipu yayamdi xaung lipu yaya teguamdi, lipu xalaxalamdi xaung lipu haxugindi, lipu oxata olanggamdi xaung lipuadi duwasa mana ding sibuding walingadinga—libudi ba daxap mogungua mana rimading rimamodi kimbo mana ramramodingdi. ¹⁷ Libu bila ba bu lipudi sanga ba digim kimbo disina axamang tela te nabu mogungua wa manadi te—mogunga ba babu mana asaxa diang sibung yanoa kimbo yan titinganoa.

¹⁸ Bing ung lipu xabianga maringinam nabu ubo ba uxabia rangrang mogunga ba namuxinoa. Lipu gaxarea daxabia rangrang bing dibagu daxabia asaxa diang sibuna ba titinganoa, na-

mua na titinga mana lipu tela. Titinganoa bing 666.

14

Sipsip Tutubina Xaung Lipu 144,000

¹ Tauna ngabagu, baing maxagia ngabagu Sipsip Tutubina li mua Xaxagania Sayon. Lipu 144,000 dili rangua. Baing yanoa xaung Tibuna yanoa dibung lipuadi ba ramramodingia. ² Baing ngalungu bibinga sok long xaiya ma bila langa si sabanga xaung kaxaba taha sabanga. Bibinga ngalungu ba bila lipu halingamdi dahali mana axamang olaiyamdi dingia bila gitadi duxudi ba hapdi. ³ Lipuadi ba duwaya olai haun tela kabukabu xaitamoxiam maxania, axamang walingam luwadi luwadi maxadingia, xaung lipu haringindi maxadingia. Lipu 144,000, lipuadi Sipsip Tutubina gimdi muli, ding ganiding sanga ba daxabia olaiya ba. ⁴ Ding musuding te mana dikinu rangua haing tela te. Binabu ding sigixingang sibundi. Dinaxu mana Sipsip Tutubina long baruamta ila mana. Yesu gimdi sangua lipu longgalo saing duwa bila hananianga mugamugangam ila rangua Urana, Sipsip Tutubina tang. ⁵ Haruanga maxunam teguam tela sok sangua suxungudingdi te. Ding maringing sibundi.

Urana Uleginam Tuwa

⁶ Baing ngabagu Urana uleginam tela muli oti liwe mana sabalunua. Xap ulek xai subingang teguama mari bu baxanga na lipuadi duwa titia—numanuma longgalo, bakbak longgalo, xuaxua longgalo xaung sangga mugixing longgalo.

⁷ Iti waxungtuanoa sabanga saing harua ba, “Awa hawa mana Urana saing asina yaya na, namua na xaidap maxanoa mana suxuya lipudi mauba! Asabu mana ina tongtongia sabalunoa, titia, tega xaung lang maxamaxandi.”

⁸ Uleginam luwa ma kimu saing harua ba, “Sup ba! Long sabangga Babilon Yang Sabanga sup ba! Namua na libu numanuma longgalo dilibu kubolung miaxuama rangua, bila wain haringina dinung iti murungadinga ba dilibu xumana muli.”

⁹ Uleginam tuwa ma kimu mana dingtang, iti waxungtuanoa sabanga saing harua ba, “Nabu lipu tela sabu mana asaxa diang sibunoa xaung babunoa xaung xap mogunganoa ramramonia kimbo rimania, ¹⁰ bing bagula Urana ating salianoa xap xauna, bila nung mana xubang ati salianama, ne waingga ba xaningingam te, binabu bagula haringing sibuna. Lipua na bila ba bagula xap salak sabanga. Siang salpa buyamang yabinama bagula taudi maxadingia mana Urana ing sibuna uleginamdi xaung Sip-sip Tutubina. ¹¹ Baing yaba hanggalangiadi bunuxuyana ba bagula haing bungingbunginalo. Lipu gaxarea disabu mana asaxa diang sibuna xaung babuna ba, lipu gaxarea daxap mogungang yayama, mauxangadinga bagula xapdi xaidap yambong longgalo bu sanga ba diyagua mana te.” ¹² Binabu Urana lipuxing maringindi, lipuadi ba disu mana hanaunaungandi saing dahatum haringina mana Yesu, bungina axadi ba disok bing dili haringina saing dituxu hatumin-gading haringindi haringina.

13 Baing ngalungu waxutu tela long xaiya ma, harua ba, “Ubungguba: Hatata saing ila Urana bagula guxam lipu gaxarea ditaga rangua Toxoratamona laing walingadingdi disup.”

Urana Aningonoa harua ba, “Maxuna, kimuya mana dimati bagula dimakasa te. Bagula diyagua namua na kuboluding xai haxuyangadingdi bagula disu manadi.”

Xauyanga Mana Titia

14 Ngabagu, saing maxagia ngabagu mugap usamang tela, saing lipu tela bagunganoa bila lipua ma rangua Urana* rung mana. Sau muxup gol xaitamoxiam tela toxonia. Rai waxang wit xuxutinganam tela rimania. 15 Baing Urana uleginam tela muli sok Urana Numania ma, saing wagi sabanga na ala rung mugabia ba, “Bunging xauyangama ma ba, binabu oxop waxangim wit xuxutinganama mala saing uxuxutidi, namua na wit titiamdi dimoya ba.”† 16 Binabu lipua rung mugabia ba ting waxanginoa titia, saing gugunia xauyanga titiamdi.

17 Uleginam tela muli sok sangua Urana Numanoa long xaiya ma, saing ina xauna rai waxang maxaxanam tela bu xuxuti waindi. 18 Baing uleginam tela muli, ina wasa mana yap hananiangama, ma kabukabu hananiangama ma saing iti waxungtuanoa saing harua na uleginama rai waxang wain xuxutinganama ba, “Wain marang titiamdi dimoya ba, binabu oxop

* **14:14** Ubagu Danyel (Daniel) 7:13. † **14:15** Haruanga li haruanga babung tela, bola harua mana gugunia lipu titiamdi. Ubagu Matyu 13:1-30.

waxangim wain xuxutinganama mala, saing ugugunia wain boxonggandi duwa mana wain waxung titiamdi.” ¹⁹ Binabu uleginama ting waxanginoa titia, gugunia waining marandi, saing tingdi mari maluxu mana wain marang ruhangam yabang sabanga. Longga ba Urana ating salianoa wa mana. ²⁰ Diruhadi wain marang ruhangam yabania wa long sabanga rubinia, saing lipuadi daxap salaga ba sibidingdi diluki masok sanga. Sipdi disok sanga wain marang ruhangam yabania ba diluki mala, saing suana laing hasusu mana hos suxungunoa saing maxayanganoa bila 300 kilomita.

15

Urana Uleginam 7 Dituxu Mauxangang Sabanga 7

¹ Axamang xan tela sibuna muli ngahixi mana sok long xaiya. Ngabagu Urana uleginam 7 dituxu mauxangang sabanga 7 kimuamdi. Ding bagula disahi Urana ating salianoa. ² Baing ngabagu axamang tela bagunganoa bila tek manilungang sibuna xaningxaning xaung yap. Baing ngabagu lipuadi didali asaxa diang sibuna namua na diti yanoa te, didali babunoa namua na disabu mana te, xaung didali yanoa titinganoa namua na daxap te. Dili tek rubinia, dituxu axamang olaiyamdi bila gitadi duxudi ba hapdi Urana sinadi nadi. ³ Duwaya olai tela waleu sibuna Urana lipuxing oxatama Moses waya. Duwaya bila li bu diti Sipsip Tutubina yanoa:

“Toxoratamona, Urana Haringing Sibuna,
axadi ulibudi bing haringingading sibundi
saing lipudi dihixi manadi,

Ung xaitamoxi mana numanuma longgalo,
kubolumdi bing maringina xaung maxuna.

⁴ O Toxoratamona, lipu longgalo bagula duwa
hawa maung,
saing bagula disina yaya sabanga naung.

Namua na ung ganim ung maringing sibuna.

Numanuma longgalo bagula dima
saing disabu maung maxamia,

namua na kubolum maringing sibundi uhatan-
gadi masok.”

⁵ Sup baing ngabagu, saing ngabagu Urana
Numana long xaiya xaxaina. Numa ba xahi
sabungama Urana hanaunaungang 10 duwa
maluxu mana. ⁶ Baing Urana uleginam 7 di-
tuxu mauxangang sabanga 7 disok ma mana
Urana Numanoa ba. Disau imang xai sigixin-
gandi disina, saing disau waxu golidi wagigia
ringringidingdi. ⁷ Baing axamang walingam
luwadi luwadi tela sina mina gol taining tainina
na uleginam 7 ba. Minadi ba dibaxagi mana
Urana wa bungingbunginalo ating salianoa.
⁸ Baing Urana Numana baxagi mana bunuxu-
yana mana Urana ralanoa xaung haringinganoa,
saing lipu tela sanga mana luxu Urana Numania
te laing mauxangang sabanga 7 uleginam 7
dimatuxuyadi masup to.

16

Mina 7 Dibaxagi Mana Urana Ating Salianoa

¹ Baing ngalungu waxutu sabanga ma mana Urana Numana saing harua na Urana uleginam 7 ba, “Ala amatuxuya mina Urana ating salianam 7 mari titia.” ² Uleginam mugamugangama ila saing matuxuya minanoa mari titia, saing saxa diang salianamdi disok mana lipuadi daxap asaxa diang sibuna mogunganoa xaung disabu mana babunoa ba.

³ Uleginam luwa matuxuya minanoa mari tegia, saing tega xugia mala bila matia tela sibinoa, saing axamang walingamdi duwa tegia dimati.

⁴ Uleginam tuwa matuxuya minanoa mari mana lang sabangadi xaung mana lang maxamaxandi, saing disok sip. ⁵ Baing ngalungu uleginama wasa mana langdi harua ba:

“O Lipu Maringing Sibuna, ung lipua uwa saing mugau sibuna uwa,
ung sibus umaring,
namua na usuxuyadi bila ba.

⁶ Namua na dimatuxuya lipuxim maringindi sibidingdi xaung lipuxim suxunguxunguamdi sibidingdi mari ba,
binabu usina siba nadi ba dinung.
Haxuyangading maringing sibuna naga.”

⁷ Baing ngalungu waxutu tela haxuya kabukabu hananiangama ma ba:

“Maxung sibuna, Toxoratamona Urana Haring-
ing Sibuna,
ung suxuyangamdi bing maxundi xaung
maringindi.”

⁸ Uleginam luwadi luwadi matuxuya minanoa mari xaidabia, saing Urana sina haringinga na xaidaba ba xani lipudi bila yaba taudi. ⁹ Saliang haringina salad i saing daharua diana mana Urana, namua na axamang salakkamgadi li dima rimania, ning hauxading ba duxugia hatumingdingdi xaung ba disina yaya sabanga na.

¹⁰ Uleginam luwadi luwadi hiliadinga matuxuya minanoa mari mana asaxa diang sibuna kabukabung xaitamoxiama, baing labiang sabangua sok mana yonggaxinoa. Baing lipudi digaxu manadingdi namua na daxap salak sabanga buk. ¹¹ Daharua diana mana Urana long xaiyama, namua na saxadingdi disala buk, ning hauxading ba duxugia kuboludingdi mana baraxintadi dilibudi.

¹² Uleginam 6 matuxuya minanoa mari mana lang sabangga Yupretis, saing langinoa maxa bu xauxau daxangua mana xaitamoxidi duwa sangang karaga dima. ¹³ Baing ngabagu xaunga tuwa bagungadinga bila haxinggudi. Tela sok sangua gulup diang sabanga suxungunua, tela sok sangua asaxa diang sibuna suxungunua, xaung tela sok sangua lipu suxunguxunguam maxung teguam suxungunua. ¹⁴ Haxinggu luwa hilianadi ba xaungadi, tung dilibu axamang haringindi, saing dila rangua xaitamoxi titiam

longgalo, bu diguguniadi mana haungingua bagula sok mana Urana Haringing Sibuna xaidabing sabangua. ¹⁵⁻¹⁶ Xaungadi ba bagula digugunia xaitamoxiadi ba mana longga duxu Hibru xuana ba Amagedon.*

Ngalungu Sipsip Tutubina harua ba, “Alungu to! Bagula ngama bungina ahagaxa ba sanga ba ngama te, bila lipu hanaunggam tela ma. Urana bagula guxam lipu gaxarea dibaguti mua xaung dilibulibu kubolu maringina bu memeyading te, bila lipu tela bunging bungina sau imangindi bu memeyana mana wa mulang te.”

¹⁷ Uleginam 7 matuxuya minanoa mari sabalunia, saing waxutu sabanga tela ma mana kabukabu xaitamoxiama wa Urana Numang lunia, harua ba, “Sup ba!” ¹⁸ Baing bilikbilik disok, longa ruru, kaxaba ditaha xaung noxiga sabanga sibuna sok. Taguxanganoa haringing sibuna saing dali ding longgalo mugau ungguti mana lipuadi duwa titia ma laing hatata. ¹⁹ Long sabanga yayang sabanga utu saha mana hataing tuwa, saing long sabangadi mana numanumadi digalai ding mari. Urana halingalinga long sabangga Babilon, long yayamga ba, te. Tegu. Atin disala buk binabu libudi dinung xuba baxagi mana wain mana ating saliang sabangua. ²⁰ Mutumutu longgalo disup saing bimbiadi dahanggalang. ²¹ Baing kuya bila siang aisiam sabangadi, marang taining tainina mauxangadinga bila 30 kilo dimu mari mana lipudi. Baing lipudi daharua diana mana Urana namua na ina

* **16:15-16** Amagedon namuxina bing Xaxagana Magedon.

namua mana axamang salakkam sabangga ba hanggalangiadi sibuna.

17

Haing Daxangama Babilon Xaung Asaxa Diang Sibunoa

¹ Urana uleginam tela mana 7 dituxu mina 7 ina ma saing harua nanga ba, “Uma to, bagula ngahatanga naung haxuyanga salakkama mana haing daxangam* yang sabanga, ina rung mana lang xumana.† ² Ranguaina, xaitamoxi titiamdi dilibu kubolu miaxuamdi, saing lipu titiamdi diyaha sibuna ba dilibu kubolung miaxuamdi xauna bila kakahading mana wain.”

³ Baing Urana Aningonoa baxagi manga saing uleginama xap nga mala mana long xolian tela. La ba ngabagu haing tela rung etua mana asaxa diang sibung sabuxang tela. Yaya xumana duwa mana sanggang hataing longgalo. Yayadi ba daharungia Urana. Ina toxong 7 xaung salaming 10. ⁴ Hainga sau imang sikokop xaung sabuxana bila xaitamoxidi disau, saing yauyau mana axamang siniandi. Axamandi bila gol, siang xai sibundi, xaung yauyaunga ditongtongia mana

* **17:1** haing daxangam—Babu mana long sabangga Babilon. Babilon dilibu kubolu diang xangxana mana Urana saing disu mana babudi bu disabu manadi. Alali bila haing tela yunga ayuana saing sok haing daxangam. † **17:1** Nabu ubagu 17:15 bing bagula uxabia lang xumana li babu mana lipu mugixing xangxana, buranga sabangadi, numanumadi xaung xuaxua xangxana. Lipuadi ba dilungu haingga ba haruanganoa.

saluwa guang lunama. Tuxu xuba gol tela rima-
nia, baxagi mana axamang buyamang sibundi
xaung kubolung musunamdi xaung kubolung
sanggamdi libudi. ⁵ Yaya baguli wa ramramonia,
ne namuxinoa hisa:

LONG SABANGGA BABILON YAYANG SABANGA
HAING DAXANGAMDI BAUDING
XAUNG KUBOLU BUYAMANG LONGGALO BAUDING.

⁶ Ngabagu haingga ba nung Urana lipuxing
maringindi sibidingdi, adi dibaxanga Yesu na
lipu teladi ba, saing kakahana haringing sibuna
bila nung wain xumana buk.

Ngabagu baing ngahixi sibuna mana. ⁷ Baing
Urana uleginama harua nanga ba: “Labu uhixi
manau tai! Bagula ngabaxanga naung xabianga
hisangam mana hainga xaung asaxa dianoa
hainga rung etua mana, asaxa ba ina toxong ⁷
xaung salaming 10. ⁸ Asaxa ubagu ba, muga wa,
ne hatata tegu. Ning bagula haing ma sangua
Maba saing ila mana hanggalangiangang subin-
gang teguama. Lipu titiamdi yadingdi duwa xai-
long walingamia te mugau bungina Urana tong-
tongia axamandi teguyu, bagula dibagu asaxa
diana ba saing bagula dihixi mana, namua na
muga wa, hatata tegu, ne bagula sok muli.

⁹ “Lipu gaxarea xabiangading dimaring sanga
ba daxabia axa li: Toxotaxu ⁷ dimogu xaxagang

7 hainga rung manadi.‡ 10 Xauna ding dimogu xaitamoxi 7. Luwadi luwadi hiliadinga disup ba, tela wau, ne tela ma teguyu. Ne bungina ma, bagula wa mongaita ing ganina. 11 Asaxa diana muga wa ba, saing hatata tegu, bing xaitamoxi tela muli, titinga 8. Bagula libu kubolu diana bila xaitamoxi 7 ba, ne ina xauna bagula ila mana hanggalangiangoa.

12 “Salam 10 ubagudi dimogu xaitamoxi 10 daxap yonggaxidingdi teguyu. Ne bagula daxap yayadi bu digabu asaxa diana ba duwa etua mana lipudi mongaita bila auwa tela. 13 Xaitamoxiadi ba bagula dahau hatumingua ba dilibu kubolu taininau. Haringingadingdi xaung yadingdi ba duwa etua mana lipudi, bagula disinadi na asaxa diana ba. 14 Bagula dahaunggana Sipsip Tutubina, ning Sipsip Tutubina bagula dalidi, namua na ing Toxoratamona mana toxoratomona longgalo xaung Xaitamoxi mana xaitamoxi longgalo. Lipuadi digabu bing lipudi Urana wagidi, mogudi xaung lipudi dituxu oxatanoa, diyunga te.”

15 Baing uleginama harua nanga ba, “Langgadi ubagudi ba, longga haing daxangama rung mana ba, bing ding lipu mugixing xangxana,

‡ 17:9 Xaxagang 7 bola haruanga mana long sabangga Rom. Namua na Rom wa etua mana xaxagang 7, saing lipu longgalo daxabia alaba mana bungina Yon. Ne bola Rom babu muli mana long sabangua wa etua mana yongga haringing sibuna wa etua mana titi longgalo bungina axadi bagudi li bagula disok. Ne xaxagang 7 xugiengang tela bing bimbi 7, saing bola babu mana yongga 7 hainga wa etua manadi.

buranga sabangadi, numanumadi xaung xu-
 axuadi. ¹⁶ Asaxa diana ba xaung salam 10
 ubagudi ba bagula hauxading sibuna mana
 haing daxangamga ba. Bagula dahanggalangia
 laing xola xalaxala, bagula dahanai laing wa mu-
 lang. Bagula daxang mututungandi, saing bagula
 ditau yabia. ¹⁷ Bagula dilibu bila ba namua
 na Urana ta hatuminga baguba hatumingadin-
 gia bu dilibu oxatanoa, bungina dinai mana
 disina asaxa diana haringingadinga ba duwa
 etua mana lipudi, laing Urana haruanganoa
 aningonoa sok. ¹⁸ Haingga ubagu ba bing long sa-
 banga yayang sabanga wa etua mana xaitamoxi
 titiamdi.”

18

Long Sabangga Babilon Doa Ba

¹ Sup baing ngabagu Urana uleginam tela muli
 ri long xaiya mari. Haringing sibuna xaung
 yaya sabanga, saing titia ralang sabanga mana
 saxaxanganoa. ² Iti waxungtuanoa saing wagi
 sabanga ba:

“Sup ba! Long sabangga Babilon Yang Sabanga
 sup ba!

Sok long xaungam

saing aningoningo diang longgalo duwasa mana,
 mang sigixingang teguamdi xaung mang
 longgalo lipudi hauxading sibuna manadi,
 ding xauna duwasa mana.

³ Namua na numanuma longgalo dilibu kubol-
 ung miaxuamdi rangua,

bila wain haringina dinung iti murun-
gadinga ba dilibu xumana muli.
Xaitamoxi titiam dilibulibu kubolu miaxuamdi
rangua,
saing lipudi dituxu siang oxatanoa mana
titia li disok lipu xalaxalamdi, namua na
haingga ba haxi buk ba gim xalingiding
siang sabanggamdi.”

⁴ Baing ngalungu waxutu tela muli mana long
xaiya harua ba:

“Lipuxigudi, ayunga long sabangga ba asok san-
gua

bu agabu alibu kubolung diandi te,
bu mauxangang sabangadi daxap kang te,

⁵ namua na kubolung diandi haxurudi mahaing
long xaiya,

saing Urana hatumia kubolung maringing
teguamdi muli.

⁶ Ahaxuya bila sina,

ahaxuya kubolundi bila ba, saking ahaxuya
muli.

Axaningxaning kubolung diandi duwa ing
sibuna xubania, saking axibuadi asinadi
na.

⁷ Haingga ba sina yaya sabanga xaung xalaxala
siang sabanggamdi naina,

binabu bila balau asina salaga xaung
mauxangang maxang taininau na.

Hatumingania itina sabanga saing harua ba,

‘Ngawa xaitamoxi haing ngarung kabukabu
yayamia.

Nga tap te,

saing bagula ayangagu bila tapdi ayangading te.'

⁸ Binabu mana xaidap taininau mauxangandi bagula didali:

matia, usinganga xaung gesak sabanga.

Bagula yaba tau masup,

namua na Toxoratamona Urana suxuya ba bing haringing sibuna.

⁹ "Xaitamoxi titiamdi dilibu kubolu miaxu-amdi rangua xaung dulia mana xalingindi ba, bungina dibagu bunuxuyanoa, bagula ditang dusinga mana. ¹⁰ Bagula dili hasoya namua na dimaxuwa sibuna mana salakka xap ba. Bagula daxaba ba,

"'Laku! Laku, O long sabangga yayam, mauxanganoa xapkung ba,

O Babilon, long sabanga haringingam!

Mongaita bila auwa tela kubolum diandi salagidinga xapkung!'

¹¹ "Lipudi dituxu siang oxatanoa mana titia li bagula ditang dusinga mana, namua na lipu tela bagula gim xalingidingdi muli te. ¹² Xalaxala bila gol, silba, siang xai sibundi xaung yauyaunga ditongtongia mana saluwa guang lunama, imang xai sibundi, imang sikokopdi, imang disaxap-saxabiak, xaung imang dimutuxu monga, xai saminam xai sibung xangxana, xalaxala xangxana ditongtongiadi mana asaxa gautandi, xai giminak sabanggamdi, bras, ain xaung siang mugixinam duxu ba mabal. ¹³ Xalaxaladi bila

sinaman xaung axadi bila ba dilibu anginga didau, xai susung saminam, baxi duxu ba 'mer' xaung guxenga saminam, wain xaung olip gux-enganoa, wit xaung gagabindi, kaudi xaung sipsipdi, hosidi xaung wilkadingdi, xaung lipu oxata olanggamdi, lipuadi naga.

14 "Axamang xaidi uhaxi ba oxopdi ba disup!
 Xalingim siang sabanggamdi xaung axam-
 ang gumanging longgalo ungiadi dahang-
 galang!
 Bagula oxopdi muli te!

15 "Lipudi dituxu siang oxatanoa disina xalax-
 aladi ba saing daxap siang sabanga mana ba
 bagula dili hasoya, namua na dimaxuwa sibuna
 mana kubolung diandi salagidinga bagula xapdi
 xauna. Bagula ditang, dusinga mana, ¹⁶ saing
 bagula daxaba ba,

"Laku! Laku, O long sabanga yayam,
 mauxanganoa xapkung,
 ung bila xaitamoxi haingdi disau imang xai
 sibundi sikokop xaung sabuxana,
 ung bila uyauyau mana axamang siniandi—
 gol, siang xai sibundi xaung yauyaunga
 ditongtongia mana saluwa guang lunama!

17 Mongaita bila auwa tela xalingim longgalo
 disup ba!

"Waga yanaming longgalo, xaung lipu longgalo
 diluki wagia, lipu wagamdi, xaung lipu longgalo
 daxap sianga mana tek oxatanoa, bagula dili

hasoya. ¹⁸ Bungina dibagu yabing bunuxuyanoa, bagula duwagi ba, 'Long sabanga baruamta bila long sabanga yayamga li? Tegu!' ¹⁹ Bagula diting gagaba toxolodingia bu dahatanga ayangading, saing bagula duwagi, ditang xaung dusinga. Bagula daxaba ba:

“Laku! Laku, O long sabanga yayam,
 mauxanganoa xapkung,
 la ba waga moxong longgalo wagading diluki
 dila dima
 saing daxap siang sabanga mana xalingimdi!
 Mongaita bila auwa tela usup ba!”

²⁰ “Ang lipu long xaiyamdi, bing ayaha sibuna
 mana axadi disok mana!
 Ang Urana lipuxing maringindi, aposeldi
 xaung Urana lipuxing suxunguxunguamdi
 ayaha sibuna!
 Namua na Urana suxuya saing haxuya kubolu-
 nadi libudi mang.”

²¹ Baing Urana uleginam haringingam tela iti
 siang sabanga sibung tela mahaing tubunganoa
 bila sianga dhamunanggia witdi mana, saing
 ting mari tegia, saing harua ba:

“Long sabangga Babilon yayang sabanga,
 bagula ditinggung haringina mari bila balau
 bungina atiding disala,
 saing bagula uhanggalang masup sibuna.
²² Gitadi, wagudi, panggeriangdi xaung rong-
 gingdi,

- bagula alungu olaidingdi muli te.
 Lipu tongtongiangamdi,
 bagula abagudi muli te.
 Siangdi dahamunanggia wit marandi mana,
 bagula alungu bibingadinga muli te.
²³ Nagung lulianamdi bagula dilu maung muli te.
 Haing lup dibo ba diyau waxudingtuandi
 bagula alungudi muli te.
 Oxop doa namua na lipuxim dituxu siang ox-
 atanoa maluxu maung bing disok lipu
 yayamdi mana titi longgalo,
 saing mana kubolum tingungamdi ulanglan-
 gua numanuma longgalo.
²⁴ Urana lipuxing suxunguxunguamdi xaung
 Urana lipuxing maringindi xaung lipu
 titiam longgalo dungdi mati ba,
 ung sibum umatuxuya sibidingdi mari titia,
 binabu mauxangana li xapkung!”

19

Olai Dalingamdi Disok Long Xaiya

¹ Sup baing ngalungu bibinga bila buranga sabanga sibuna duwa long xaiya. Duwagi sabanga ba:

- “Taiti Urana kiria yanoa!
 Xabanga muli, ralana xaung haringinga bing iniadi,
² namua na ina suxuyangandi maxundi xaung maringing sibundi.
 Suxuya haing daxangam yayang sabanga ba haingga ba xai lipu titiamdi mala ba dilibu kubolung sanggamdi.

Sina salaga na namua na matu lipuxing oxatanamdi sibidingdi.”

³ Baing duwagi sabanga muli ba:

“Taiti Urana yanoa!
Haingga ba bunuxuyanoa haing bungingbunginalo.”

⁴ Lipu haringing 24 digabu axamang walingam luwadi luwadi ding digung kiding tuxundi, dituru mari titia saing disabu mana Urana, rung kabukabu xaitamoxiamia. Baing duwagi ba:

“Maxung sibuna! Taiti Urana yanoa!”

⁵ Baing waxutu tela sok kabukabu xaitamoxiama ma, harua ba:

“Aiti Urana kiria yanoa,
ang lipuxing oxatam longgalo,
ang lipu gaxarea awa hawa mana,
ang lipu yayamdi, ang lipu yaya teguamdi!”

⁶ Baing ngalungu bibinga bila buranga sabanga sibuna, bila lang sabanga si xaung bila kaxaba taha. Duwagi ba:

“Taiti Urana yanoa!
Namua na Toxoratamona Urana Haringing Sibuna kiria wa etua mana axamang longgalo.

⁷ Bing tayaha sibuna, gamoradi diyaha sibuna,

saing tasina yaya sabanga na!
 Namua na xaidaba Sipsip Tutubina bagula yau
 mauba,
 saing hainga xauxauina masup.

⁸ Imang xai sibuna, usamang sibuna xaung
 sigixingang sibuna,
 disina na haingga ba sau.”

(Imang xai sibuna mogu Urana lipuxing
 maringindi kuboluding maringindi.)

⁹ Baing Urana uleginama harua nanga ba,
 “Ubungguba: ‘Urana libu xai mana lipuadi
 xusungadi ba dima Sipsip Tutubina yaungang
 taungania!’” Saking harua nanga muli ba,
 “Haruanga li Urana haruungang maxung si-
 bunamdi.”

¹⁰ Hata sibuna li ngagung kigu tuxundi saing
 ngaturu mari kinia bu ngasabu mana. Ning
 harua nanga ba, “Labu ulibu tai! Nga riam lipu
 oxatama. Nga riam lipu hatumingading haring-
 inamdi riading oxatama, lipuadi dituxu Yesu
 baxangangoa haringina. Usabu mana Urana!
 Namua na haringingua lipuadi dibaxanga Yesu
 na teladi ma rangua Urana Aningonoa.”

Lipua Rung Etua Mana Hos Usamana

¹¹ Ngabagu long xaiya xaxaina, baing maxagia
 ngabagu hos usamang tela, lipua rung etua
 mana duxu ba Lipua Lipudi Dahatum Haring-
 ina Mana xaung Maxung Sibunam. Bungina
 suxuya, bungina haung, libu kubolu maringing
 sibuna ing ganina. ¹² Maxandi bila yap luliandi,

saing muxup xaitamoxiam xumana duwa toxonia. Ina yanoa Urana bung mana, saing lipu tela xabia te. Ing ganina xabia namuxinoa. ¹³ Imang maxaya sau ba, siba wa hawa hataing hataina, saing yanoa bing Urana Xuanoa. ¹⁴ Lipu hauningam long xaiyam xumang sibuna dinaxu mana, dirung etua mana hos usamandi saing disau imang xai sibundi, dusa xaung disigixinga. ¹⁵ Waxang sabanga maxaxan tela sok matabu suxungunia bu ina dali numanumadi mana. Wa etua manadi xaung tuki haringina. Ruha bixuandi wain marang ruhangam yabania. Longga ba Urana Haringing Sibuna ating saliang sabanga wa mana. ¹⁶ Mana imanging maxaya xaung king babana bung yaya baguli:

XAITAMOXI MANA XAITAMOXI LONGGALO XAUNG
TOXORATAMONA MANA TOXORATAMONA LONGGALO.

¹⁷ Baing ngabagu Urana uleginam tela li etua xaidabia, iti waxungtuanoa sabanga saing wagi na manggadi doti etua sibuna sabalunia ba, “Ama to. Agugunia ma mana Urana taungang sabanga! ¹⁸ Agugunia ma bu axang lipudi mututungadingdi—xaitamoxidi, lipu hauningam yanamidingdi, lipuadi dahaung haringina, hosidi xaung lipuadi dirung etua manadi, xaung lipu teladi, lipu oxata olanggamdi xaung lipuadi duwasa mana ding sibuding walingadinga, lipu yayamdi xaung lipu yaya teguamdi. Ama axang lipu xangxana mututungadingdi!”

¹⁹ Baing ngabagu asaxa diang sibuna xaung xaitamoxi titiamdi xaung lipuxiding

haungingamdi digugunia ma ba dahaunggana lipua rung etua mana hosia xaung lipuxing haungingamdi. ²⁰ Ning lipua rung etua mana hosia tuxu asaxa diang sibuna ba, ina gabu lipuxing suxunguxunguam maxung teguama libu axamang haringindi yania. Mana axamang haringindi libudi ba langlangua lipuadi daxap asaxa diang sabanga mogunganoa xaung disabu mana babunoa ba. Digamatauyu saing ting dingtang mari maluxu mana yap sabangua xaningxaning xaung siang buyamana salpadi. ²¹ Lipu teladi, ding dimati mana waxang sabanga sok matabu mana lipua rung etua mana hosia ba suxungunoa. Baing mangdi daxang laing dibaxagi buk mana mututungadingdi.

20

Niani 1,000

¹ Baing ngabagu Urana uleginam tela ri long xaiya ma. Rai Map xaluxing ribainganama saing rai waxu haringing sabanga tela rimania.

² Tuxu gulup sabangua haringina. Gulup sabangga ba bing moxa mugauama, ina xaungadi yanamidinga, yanoa Satan. Uleginama goxi waxwia bu wa laing niani 1,000 disup to. ³ Ting mari maluxu Mabia, saing riba xalua haringina etua mana saing goxiti mana, bu soxauti mana labu langlangua numanumadiu tai laing niani 1,000 disup to. Nianidi bagudi ba disup bing bagula diyunga muli bunging gamoitau.

⁴ Ngabagu kabukabu xaitamoxiamdi lipudi dirung manadi. Urana sina yayadi nadi bu

disuxuya lipudi. Baing ngabagu lipu aningod-
ingdi muga dibaxanga Yesu xaung Urana Xuanoa
binabu lipudi ditaxiti waxudingtuandi. Disabu
mana asaxa diang sibuna kimbo babuna te
saing daxap mogunganoa ramramodingia kimbo
rimadingia te. Dimesa digamata muli, saing
digabu Kristo duwa etua mana lipudi niani 1,000.
⁵ Alali xaidap mugamugangam lipudi dimesa
muli. (Niani 1,000 disup, baing matia teladi
bagula dimesa muli.) ⁶ Xai mana lipuadi dimesa
muga. Urana bagula mogudi naina. Matia luwa
sanga ba hanggalangiadi te. Tegu. Bagula duwa
lipu hananiangamdi dituxu oxata mana Urana
Kristo tang, saing bagula digabu Kristo duwa
etua mana axamandi maluxu mana niani 1,000
ba.

Satan Xap Doa Sibuna

⁷ Niani 1,000 disup, baing bagula diyunga
Satan sangua salaging yabanoa. ⁸ Bagula sok
mala bu langlangua numanumadi duwa titi
subingang luwadi luwadi, ba digugunia ma bu
dahaung. Titingadinga xumang sibuna bila tek
ulangulangindi saing yadingdi waleu duxu ba
Gok xaung Megok.* ⁹ Bagula dahaxa mahaing
ma mana titi longgalo, saing bagula dilip Urana
lipuxindi tabalaxaidinga xaung long sabangga
Yerusalem Urana murung sibuna mana ba. Ning
yaba bagula ri long xaiya ma saing sahidi.
¹⁰ Baing xaungadi yanamidinga, ina langlan-
guadi, bagula diting mari maluxu mana yap

* **20:8** Gok xaung Megok—Ubagu Esekiel 38-39. Yon harua bila
li bu mogudi duwa Urana bixuandi mana numanuma longgalo.

sabangua xaningxaning xaung siang buyamana salpadi. Longga ba asaxa diang sibuna xaung lipu suxunguxunguam maxung teguam diting dintang masup mala la ba.† Bagula daxap salak sabanga xaidap yambong bungingbunginalo.

Suxuyanga Kimuam

¹¹ Baing ngabagu kabukabu xaitamoxiam usamang sabanga sibung tela xaung lipua rung mana. Ralang sabanga libu titia sabaluna tang diluki mala sangua. Dahanggalang masup.

¹² Baing ngabagu matiadi, lipu yayamdi xaung lipu yaya teguamdi, dili kabukabu xaitamoxiam maxania, saing xailongdi Urana xaxadi. Xailong tela muli xaxa, ina xailong walingam. Urana suxuya matiadi mana ding kuboludingdi dilibudi, bila dibungdi mana xailonggadi ba.

¹³ Tega yunga matiadi duwa maluxu mana mala, saing matiyua xaung Matiadi Yabadinga diyunga matiadi duwa maluxu manadi mala, saing Urana suxuya lipu taining tainina mana ding kuboludingdi dilibudi.

¹⁴ Urana ting matiyua xaung Matiadi Yabadinga mari maluxu yap sabangia. Lang gamolingang yabinama bing matia luwa.

¹⁵ Nabu lipu tela yanoa wa xailong walingamia te, bing Urana ting mari maluxu lang gamolingang yabinamia.

21

Yerusalem Hauna

¹ Baing ngabagu sabalung haun tela xaung titi haun tela, namua na sabalung mugamugangama

† **20:10** Ubagu Hatanga Masok 19:20.

titi mugamugangama tang dahanggalang masup ba, saing tega wa muli te. ² Ngabagu long sabanga Urana inia, Yerusalem hauna, ri long xaiya ma rangua Urana. Xauxau yauyau masup bila haing tela daxauxau diyauyau ba yau ayuana. ³ Baing ngalungu waxutu sabanga tela kabukabu xaitamoxiama ma, harua ba, “Bagu hatata Urana bagula rung rangua lipudi. Bagula wa ranguadi. Bagula duwa lipuxindi, saing Urana ing sibuna bagula wa ranguadi saing bagula wa Urana dingia. ⁴ Bagula sisia maxading langing longgalo mana maxadingdi sanga ba ayangading muli te. Matiyua bagula sup, usingangua bagula sup, tinanga bagula sup, salaga bagula sup, namua na kubolu mugangadi disup.”

⁵ Lipua rung kabukabu xaitamoxiama harua ba, “Bagu ngalibu axamang longgalo disok hauna!” Baing harua ba, “Ubung alaba mari, namua na haruanga bagudi ba maxung sibuna saing sanga ba lipudi dahatum haringina mandadi.”

⁶ Harua nanga ba: “Sup ba! Nga ba ngaungguti axamang longgalo, saing bagula ngasahi axamang longgalo. Nga Lipu Unggutingam xaung Lipu Sahingam. Lipu gaxarea langa ungdidi bagula ngasina lang giminak teguama nadi mana lang maxamaxang walingama. ⁷ Lipu gaxarea dili haringina didali bagula daxap axadi li rimagia, saing bagula ngawa Urana dingia saing bagula duwa garagudi. ⁸ Ning lipu maxuwangamdi, lipu hatumingading haringinam teguamdi, lipu kubolu buyamang sibunamdi, lipu ungingamdi, lipu miaxuamdi, lipu kubolu tingunganamdi,

lipu babu hananianganamdi xaung lipu languangam longgalo—yabadinga bing bagula yap sabangua xaningxaning xaung siang buyamana salpadi. Alaba matia luwa.”

⁹ Urana uleginam tela muga tuxu bori 7 tela baxagi mana mauxangang sabanga kimuamdi ba, ma rangua nga saing harua nanga ba, “Uma to. Bagula ngahatanga naung hainga bo ba yau, ina Sipsip Tutubina haininoa baing.”

¹⁰ Baing Urana Aningonoa baxagi manga, saing uleginama xap nga mala mana bimbi maxaya sabanga tela, saing hatanga long sabanga Urana inia nanga, Yerusalem, ri long xaiya ma rangua Urana. ¹¹ Lulianoa sina xaung Urana ralanoa, saing ralanoa bila siang xai sibung tela duxu ba

yaspa, saing kiniang sibuna, bila kiristal.* ¹² Ina gamgamingang sabanga maxaxayam, xaluxing 12, saing Urana uleginam tela wa mana xaluxing taining tainina. Isrel bakbak 12 yading taining tainina duwa etua mana xaluadi ba.

¹³ Xalu tuwa duwa sangang karaga, tuwa duwa sangang kanggua, tuwa duwa sangang bukung, tuwa duwa sangang yuwaxa. ¹⁴ Long sabanga gamgamingang wanggunoa bing dirang siang 12 hawa mana, saing Sipsip Tutubing aposeling 12 yadingdi duwa manadi.

¹⁵ Uleginama harua nanga ba rai rambuk gol maxaxaya tubaikkam tela bu xap long sabangga maxayanganoa, xaluxindi xaung ramangindi xauna. ¹⁶ Long sabangga yabanoa rung mana

* **21:11** Ubagu haruanga hawama wa mana Hatanga Masok 4:6.

ba maxayanganoa xaung tubunganoa tang dahasusu. Tuba long sabangga ba maxayanganoa rambugia saing bagu bila 2,200 kilomita, saing tubunganoa xaung maxayanganoa bing taininau. ¹⁷ Tuba ramanging mutunganoa saing bagu bila 66 mita. Mita ba bila mita lipu titiamdi dituba numa maxayanganoa mutunganoa mana ba. Uleginama tuba bila ba. ¹⁸ Ramanga ditongtongia mana siang siniandi yaspa, saing long sabangua ditongtongia mana gol sigixingang sibuna, sina bila gilasa. ¹⁹ Long sabanga ramanging wanggunamdi diyauyau mana siang xai sibung xangxang longgalo. Wanggung mugamugangam bing siang siniana yaspa, 2 bing siang siniana sapaya saing mutuxu monga, 3 bing siang siniana aget saing gamata, 4 bing siang siniana emarol saing gamata, ²⁰ 5 bing siang siniana sadoniks saing sabuxa xaung usa, 6 bing siang siniana kanilian saing sabuxa, 7 bing siang siniana kirisolait saing sagaya, 8 bing siang siniana beril saing gamata, 9 bing siang siniana topas saing sagaya, 10 bing siang siniana kirisopires saing gamata, 11 bing siang siniana yasin saing mutuxu monga, xaung 12 bing amatis saing mutuxu monga.† ²¹ Xalu 12 ditongtongia mana saluwa guang lunamdi,‡ tela mana xalu taining tainina. Long sabanga daxangang sabanga ditongtongia mana gol sigixingang

† **21:20** Sianggadi bagudi li lipu xabiangamdi daxabia namuxidingdi xai te. ‡ **21:21** Saluwa guang lunamdi—Mana Inglis xuana duxu axa ba pearl. Alali saluwa tongtongia maluxu maina.

Manrungana xaung haring bila siang tela. Ne siniang sibuna saing usa. Yauyaunga xai sibuna.

sibuna, sina bila gilas.

²² Urana Numanoa wa mana long sabangua te. Ngabagu tela te, namua na Toxoratamona Urana Haringing Sibuna xaung Sipsip Tutubina ding-tang ganiding bing numa sabungama. ²³ Long sabangga ba xaidaba xaung sobaga tang disina mana te, namua na Urana ralanoa bagula lu maluxu mana, saing Sipsip Tutubina bagula wa bila nagunginoa. ²⁴ Numanumadi bagula dahaxa mana lulianoa, saing xaitamoxi titiamdi bagula daxap xalingidingdi maluxu ma mana. ²⁵ Long sabanga xaluxindi bagula diriba ding te, namua na bagula yambong la ba te. ²⁶ Lipu titiamdi bagula daxap xalingidingdi maluxu ma mana bu disina yaya na Urana xaung Sipsip Tutubina. ²⁷ Axamang musunam tela bagula luxu mana te, saing lipu tela libu kubolu memeyam kimbo murakkam bagula luxu mana te. Tegu. Lipu yadingdi duwa Sipsip Tutubina xailonging walingamia ding ganiding bagula diluxu mana.

22

Lang Walingam

¹ Baing Urana uleginama hatanga nanga lang walingam, sina bila gilas, luki Urana xaung Sipsip Tutubina tang kabukabuding xaitamoxiamia ² ma lia mana long sabanga daxangang sabangua. Mana lang rubing hataing hataina xai walingama li, ua sobak taining tainina. Niani tela ua bunging 12. Lipu numanumamdi daxap londi bila baxi bu hamaringiadi. ³ Guxam diana sok mugau sibuna bagula sup. Sanga

ba ma muli te. Urana xaung Sipsip Tutubina tang kabukabuding xaitamoxiama bagula wa maluxu mana long sabangga ba, saing lipuxing oxatamdi bagula dituxu oxatanoa saing disabu mana. ⁴ Bagula dibagu ramramonoo, saing yanoa bagula wa ramramodingia. ⁵ Yambonga bagula sok muli te. Lipuadi ba bagula diraxap mana nagung lulianoa kimbo xaidaba lulianoa te, namua na Toxoratamona Urana bagula sina lulianoa nadi. Baing bagula duwa etua mana axamandi bungingbunginalo. ⁶ Uleginama harua nanga ba, “Haruangadi bagudi li maxung sibuna saing sanga ba lipudi dahatum haringina manadi. Urana lipua haringia lipuxing suxunguxunguamdi hatumingadingdi bu dibaxanga haruangang hatanga masok, Toxoratamona naga, ina soxi uleginama bu hatanga na lipuxing oxatamdi axamandi bing bagula disok sap.”

Yesu Ma Yu

⁷ Sipsip Tutubina haruanganoa bing: “Alungu to! Bagula ngama sapku! Urana bagula guxam lipu gaxarea duwasa mana disu mana haruangadi hatangadi masok xailongia li.”

⁸ Nga Yon. Ngalungu ngabagu axadi bagudi li. Ngalungudi ngabagudi baing ngagung kigu tuxundi saing ngaturu mari Urana uleginama kinia—uleginama hatanga axadi bagudi li nanga ba—bu ngasabu mana. ⁹ Ning harua nanga ba, “Labu ulibu tai! Nga riam lipu oxatama. Nga riam Urana lipuxing suxunguxunguamdi riading oxatama. Xauna, lipu gaxarea duwasa mana

disu mana xailongga li haruanganoa, nga riading lipu oxatama. Usabu mana Urana!”

¹⁰ Baing bala nga ba, “Labu utagauti uya-meng xailongga li haruanganoa harua muga mana axadi bagula disok kimu tai, namua na xaidaba ma haxekkuba. ¹¹ Lipu gaxarea dilibu diana bing dilibu dianauyu. Lipu gaxarea dilibu kubolu musunamdi bing dilibu kubolu musunamdiyu. Lipu gaxarea dilibu kubolu maringina bing dilibu kubolu maringinauyu. Xauna, lipu gaxarea duwa Urana inia bing duwa Urana iniauyu.”

¹² Sipsip Tutubina haruanganoa bing: “Alungu to! Bagula ngama sapku! Haxuyangagudi duwa rangua nga, saing bagula ngasinadi na lipu taining tainina bila ding sibuding dilibudi.

¹³ Nga ba ngaungguti axamang longgalo, saing bagula ngasahi axamang longgalo. Nga Lipu Mugamugangam xaung Lipu Kimuam. Nga Lipu Unggutingam xaung Lipu Sahingam.

¹⁴ “Lipu gaxarea didamia imangiding maxax-ayamdi bagula duwa xai. Namua na bagula daxap haruanga xaiyua ba daxang mana xai walingam marandi, xaung ba diluxu mana long sabangga gamgamingang xaluxindi. ¹⁵ Komadi duwa sabasabia. Ding lipu kubolu tingun-ganamdi, lipu miaxuamdi, lipu ungingamdi, lipu babu sabunganamdi xaung lipu longgalo murud-ing sibuna mana muraga saing dilangua.

¹⁶ “Nga, Yesu, ngasoxi ulegiguama naung bu sina haruanga baxangangamga li naung bu oxop mala na sabungadi. Nga Debit Bakbaginoa

Muxumuxunoa xaung Garanoa xauna, xaung nga Hatung Namoningyanam sina sabanga.”

¹⁷ Urana Aningonoa gabu hainga bo ba yau tang daharua ba, “Ama to!” Baing lipu gaxarea dilungu bing bagula daharua ba, “Ama to!” Lipu gaxarea langa ung, lipu gaxarea muruding, bing dima. Dima daxap yahanga giminak teguam mana lang walingama.

¹⁸ Ngaharua haringina na lipu gaxarea dilungu xailongga li haruanganoa hatanga masok axadi bagula disok kimu: Nabu lipu tela sigi haruanga tela ranguadi, Urana bagula sigi mauxangang sabangadi rangua bila xailongga li baxangadi.

¹⁹ Bila balau nabu lipu tela unia haruanga tela sangua xailongga baxanga Urana suxungunia li, bing Urana bagula unia sinaginoa mana xai walingam xauna mana long sabanga Urana inia sangua, bila xailongga li baxangadi.

²⁰ Yesu, lipua baxanga haruanga li harua ba, “Maxung sibuna, bagula ngama sapku.”

Maxung sibuna. Toxoratamona Yesu, uma.

²¹ Ngasabu ba Toxoratamona Yesu atin dimoti mana Urana lipuxindi. Maxung sibuna.

Urana Xuana
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Mato Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Oldpela Testamen
long tokples Mato long Niugini

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mato

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-05-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2023 from source files dated 20 May 2023

55f62369-23de-5cfa-956d-f88a05cead65